

T. C.

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI**

KATOLİK MEZHEBİNDE EVLİLİK VE BOŞANMA

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Fatma Betül Zehra TANRIKULU

BURSA-2022

T. C.

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI**

KATOLİK MEZHEBİNDE EVLİLİK VE BOŞANMA

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Fatma Betül Zehra Tanrıkulu

Danışman:

Prof. Dr. Ahmet GÜÇ

BURSA-2022

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim/Anasanat Dalı, Dinler Tarihi Bilim Dalı'nda 701821063 numaralı Fatma Betül Zehra Tanrıkulu'nun hazırladığı "Katolik Mezhebinde Evlilik ve Boşanma" konulu Yüksek Lisans (Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik Tezi /Çalışması) ile ilgili tez savunma sınavı,/...../20..... günü-..... saatlerini arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

...../...../20....

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı / Konusu: Katolik Mezhebinde Evlilik ve Boşanma

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 53 sayfalık kısmına ilişkin, 15/06/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %5'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı:	Fatma Betül Zehra Tanrıkulu
Öğrenci No:	701821063
Anabilim Dalı:	Felsefe ve Din Bilimleri
Programı:	Dinler Tarihi
Statüsü:	Y.Lisans Doktora Sanatta Yeterlik

Danışman

(Adı, Soyad, Tarih)

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Katolik Mezhebine Göre Evlilik ve Boşanma” başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı : Fatma Betül Zehra Tanrıkulu

Öğrenci No : 701821063

Anabilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri

Programı : Tezli Yüksek Lisans

Statüsü : Yüksek Lisans Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı.	:Fatma Betül Zehra Tanrıkulu
Üniversite	:Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim	: Felsefe ve Din Bilimleri
Bilim	: Dinler Tarihi
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Mezuniyet Tarihi	:/...../2022
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ahmet GÜÇ

KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİK VE BOŞANMA

Aile, toplumu oluşturan en küçük kurumdur. Evlilik ise ailenin oluşmasını sağlayan yüzyıllardır bütün dinler ve toplumlar tarafından kutsallık atfedilen bir birimdir. İnsanlık tarihi boyunca önemi vurgulanmış olan evlilik kurumu, Hıristiyan inancına göre kutsal kabul edilmiş ve sakrament derecesine yükseltilmiştir.

Evlilik, Hıristiyan inancına göre İsa'nın sevgisinin insanlık üzerindeki tezahürüdür. Evlenen Hıristiyanlar, Tanrı'nın buyruğunu yerine getirmiş olur. Kutsallığı Hz. Âdem ve Hz. Havva'ya kadar dayandırılan evlilik, Tanrı'nın kurduğu bağ ile evlenen eşlerin kopmaz bir bağ ile bağlandıkları bir kurumdur.

Hıristiyanlığın en köklü mezhebi olan Katolik mezhebinin evlilik konusundaki görüşleri evliliğin Hıristiyan inancına göre ne denli önemli olduğunu gösterir. Katolik inancına göre, evlilik Tanrı'nın buyruğuyla kurulmuş olan, Kilise birliğini sembolize eden kutsal bir müessesedir. Eşler birbirine kopmaz bağlarla bağlanmıştır ve boşanmak yasaktır. Evlenen çiftler Kilise birliğini sembolize etmektedir ve bunun bozulması büyük günahlardan sayılır.

Anahtar Sözcükler:

Evlilik, Boşanma, Nikah, Hıristiyanlık, Katoliklik, Kilise, Mezhep, Sakrament.

ABSTRACT

Name and Surname : Fatma Betül Zehra Tanrikulu
University : Bursa Uludag University
Institution : Social Science Institution
Field : Philosophy and Religious Sciences
Branch : History of religions
Degree Awarded : Master
Degree Date :/...../2022
Supervisor : Prof. Dr. Ahmet GÜÇ

MARRIAGE AND DIVORCE ACCORDING TO CATHOLIC SECT

The family is the smallest institution that makes up the society. Marriage, on the other hand, is a unit that has been sanctified by all religions and societies for centuries, enabling the formation of the family. The institution of marriage, whose importance has been emphasized throughout the history of humanity, has been accepted as sacred according to the Christian belief and has been elevated to the level of sacrament.

Marriage, according to Christian belief, is the manifestation of the love of Jesus on humanity. Christian believers who marry are doing God's command. The holiness of Hz. Adam and Hz. Marriage, dating back to Eve, is an institution in which spouses who marry with the bond established by God are bound by an unbreakable bond.

The views of the Catholic sect on marriage, which is the most rooted sect of Christianity, show how important marriage is according to the Christian faith. According to the Catholic belief, marriage is a sacred institution established by the command of God, symbolizing the unity of the Church. Spouses are bound to each other by unbreakable bonds and divorce is prohibited. Married couples symbolize the unity of the Church, and breaking it is considered a major sin.

Key Words:

Marriage, Divorce, Marriage, Christianity, Catholicism, Church, Sect, Sacrament.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
a.s.	Aleyhisselam
B.	Bölüm
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
ev.	Çeviren
DEÜİFD	Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Hız.	Hazreti
İFAV	İlahiyat Fakültesi Vakfı
İSAV	İslami İlimler Araştırma Vakfı
r.a.	Radıyallahu anhu
s.	Sayfa
ss.	Sayfalar
S.	Sayı
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
Yay.	Yayımları

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca bana görüşleriyle rehberlik eden danışman hocam Prof. Dr. Ahmet GÜÇ'e, maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme, süreç boyunca desteklerini esirgemeyen başta Tuğba NARÇIN olmak üzere dostlarım Ayşenur ÇANKAYA, Fatma Zehra GÖKTAŞ, Eslemnur KIZILKAYA, Merve ÇELENLİ, Rümeyisa NALKIRAN, Fatma Nur ARSLAN ve Rümeyisa ALTINDIŞ'e, her zaman yanımda olan ve bana güç veren sevgili nişanlım Muhammed Burak KARAKAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Fatma Betül Zehra Tanrıkulu

Bursa/2022

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU.....	iii
YEMİN METNİ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
GİRİŞ.....	1
A. TEZİN KONUSU VE AMACI.....	1
B. TEZİN KAPSAM VE SINIRLARI.....	2
C. TEZİN KAYNAKLARI.....	2

I. BÖLÜM

KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİK

A. KATOLİK MEZHEBİNİN EVLİLİĞE BAKIŞI.....	5
1. Kitab-ı Mukaddes'e Göre Evlilik	7
2. Bir Sakrament Olarak Evlilik	11
3. Katolik Mezhebine Göre Evliliğin Anlam ve Amacı	14
B. KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİKTE ERKEK VE KADININ GÖREVLERİ	21
C. KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİK SÜRECİ	25
1. Evlenme Engelleri	29
2. Yabancıyla Evlenme.....	31
3. Çok Eşlilik.....	34
4. Evlilik Töreni.....	37

II. BÖLÜM

KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE BOŞANMA

A. KATOLİK MEZHEBİNİN BOŞANMA VE SEBEPLERİ	43
1. Evlilik Kurumuna Sadakatsizlik/Zina	49
2. Hıristiyan Olmayan Eşin Boşanmakta Israr Etmesi	51
B. YENİDEN EVLENME	53
SONUÇ	55
KAYNAKÇA.....	58

GİRİŞ

A. TEZİN KONUSU VE AMACI

Bu çalışmanın amacı, kendisini Hıristiyan Kilisesinin yegâne temsilcisi olduğu iddiasını sürdüren, Hıristiyanlığın en köklü mezhebi olan Katolik mezhebinin evlilik sakramentine ve boşanmaya olan bakış açılarının Kutsal Kitap bağlamında incelenmesidir. Katolik mezhebine göre evlilik, Tanrı'nın sevgisini simgeleyen ilahi bir kurumdur. Onlara göre, bir erkek ve kadının evlilik yoluyla birleşmesi bir kurtuluş veya sakramenttir.

Evlenmek isteyen çiftlerin doğru eş seçimi yapması oldukça önemlidir. Bunun sebebi, Kilise'nin belirlediği belli başlı evlenme engellerinin olması ve evlilik akdinin gerçekleştikten sonra bozulamayacağı inancıdır. Evlenme niyetinde olan Hıristiyan-Katolik çiftler, Kilisenin belirlediği evlenmeye engel olacak unsurları taşımamaları karşılığında evlenmelerine izin verilmektedir. Nikah akdi gerçekleştikten sonra ise eşler evlilik bağının ölene kadar süreceği bilincinde bir evlilik sürdürmelidir.

İsa ve Kilise birliğinin bir sembolü olarak kabul edilen evlilikte, belirli şartlar olmadıkça boşanmak yasaktır. Çünkü eşler, evlilik bağıyla ölene kadar sürecek bir bağ ile bağlanmış olmaktadır. Ancak eşlerden birinin zina suçu işlemesi sonucunda boşanmaya izin verilmektedir. Fakat bu durumda bile aldatılan eşin boşanmamak için elinden geleni yapması gerekir. Zina suçunu yapan eş pişman olmadığı takdirde boşanma talebinde bulunulursa boşanmaya müsaade edilmektedir.

Eşlerin istisnai durumların sonucunda boşanması mümkün olsa bile boşandıktan sonra başkalarıyla evlenmesine izin verilmemektedir. Boşanan eş, boşandığı karısı/kocası ölmeden başkasıyla evlenmişse zina yapmış sayılır. Kilisenin evlilik ve boşanma konusunda bu katı görünen görüşlerinin sebebi, evlilik kurumuna verdiği manevi değerinin yüksek olmasındandır.

“Katolik Mezhebinde Evlilik ve Boşanma” adlı çalışmamızda Katolik mezhebinin evlilik kurumuna ve boşanmaya bakış açısı ele alınmıştır. Giriş, iki bölüm ve Sonuç'tan oluşmaktadır.

“Katolik Mezhebine Göre Evlilik” adlı birinci bölümde, Katolik mezhebine göre evliliğin önemi ve mahiyeti, evliliğin sakrament oluşuyla yüklendiği anlam ve Kutsal Kitap’ın ışığında Katolikliğin evliliğe verdiği anlam ele alınmıştır. Bu konulardan bahsedilirken Ortodoks ve Protestanlığın da konuya ilişkin görüşlerine kısaca yer verilmiştir.

“Katolik Mezhebine Göre Boşanma” adlı ikinci bölümde, Kilise’nin boşanma konusundaki görüşleri, boşanma şartı olarak sunduğu koşullar ve istisnai durumlar sonucunda boşanan kişilerin yeniden başkasıyla evlenebilme imkanı ele alınmıştır.

Bu tezde hedeflenen, Kutsal Kitap ışığında Katolik mezhebinin bakış açısına göre evlilik kurumunu, evlilik sürecini, evlenmenin önündeki engelleri, boşanmayı, boşanmanın şartlarını ve boşanan kişinin yeniden evlenmesini ele almaktır. Bununla birlikte Ortodoksluk, Protestanlık mezheplerinin de evlilik ve boşanmayla ilgili görüşlerine değinmektir.

B. TEZİN KAPSAM VE SINIRLARI

Katolik mezhebinin evlilikle ilgili görüşleri, Kutsal Kitap ve Kilise Hukuku temel alınarak ele alınmıştır. Katolik mezhebinin evliliğe verdiği önem, evliliğe yüklediği anlam, evliliğin sakrament olarak kabul edilmesi, nikahın Tanrı adına Kilisede kıyılması, eşlerin evlenmeden önce dikkat etmesi gereken unsurlar ve evlilik sürecinde izlenilecek yolların üzerinde durulmuştur. Kilisenin boşanmaya karşı takındığı sert tutum ve boşanmayı mümkün kılan sebeplere yer verilmiştir. Hıristiyanlığın evlilikle ilgili genel görüşlerine Katolik mezhebinin görüşleri temel alınarak değinilmiştir. Çalışmamızın ana konusundan sapmaması için eski Kilise babalarının evlilik ve kadın ile ilgili görüşlerine değinilmemiştir. Yeni Ahit’te konuya ilişkin ayetlere yer vermekle beraber, Eski Ahit’ten verilebilecek örnekler sınırlı tutulmuştur. Ayrıca Ortodoks ve Protestan mezheplerinin evlilik ve boşanmayla ilgili görüşlerine yalnızca değinilmiş, geniş çerçevede ele alınmamıştır.

C. TEZİN KAYNAKLARI

Tez konusuyla ilgili araştırma yapılırken birçok kaynaktan faydalanılmıştır. Konuyla ilgili kitaplar, makaleler, dergiler, ansiklopediler ve internet siteleri gibi kaynaklar mevcuttur. Araştırma, Hıristiyan inancında evlilik ile ilgili olduğu için Yeni

Ahit'e sıkça başvurulmuştur. Çalışmanın konusu, Kutsal Kitap çerçevesinde ele alınmakla beraber bazı eserlerden, makalelerden ve çalışmalardan yararlanılmıştır.

Katolik mezhebinin evliliğe ve boşanmaya bakış açısı incelenirken, çoğunlukla, Turgay Üçal ve Derek Malcolm'un 'Ahlak: Kutsal Kitap'a Göre Etik', Dominik Pamir'in "Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri", Ali Erbaş'ın "Hıristiyan Âyinleri (Sakramentler)", Asife Ünal'ın "Yahudilik'te, Hıristiyanlık'ta ve İslâm'da Evlilik", Muhammet Tarakçı'nın "Protestanlıkta Sakramentler", Mehmet Aydın'ın "Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık", Bertnard Russel'in "Evlilik ve Ahlak", Abdürrahman Küçük ve Günay Tümer'in "Dinler Tarihi", Ekrem Sarıkçıoğlu'nun "Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi" eserlerinden faydalanıldı.

Çalışmamız boyunca Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırma Dergisi'nden, Asife Ünal'ın "Hıristiyanlıkta Kadın ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış", Nedim Bahçekapılı'nın "İslâm ve Kilise Hukuku Açısından Aile ve Evlilik" makalelerinden faydalanılmıştır.

I. BÖLÜM
KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİK

A. KATOLİK MEZHEBİNİN EVLİLİĞE BAKIŞI

Latince ‘‘izlemek’’ anlamına gelen *sequi*’den gelen *sect* kelimesi, bir ana gruptan kopan alt grupların oluşturdukları örgütlenmeler anlamına gelir. Hıristiyanlar üç ana mezhebe bölünmüştür. Bunlar, Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliselerdir. Bu mezhepler de kendi aralarında alt mezheplere ayrılmışlardır. Günümüzde Hıristiyan nüfusunun %50’si Katolik, %30’u Protestan, %17’si Ortodoks, %3’ü de diğer gruplardan oluşmaktadır. Böylelikle Katolik Kilisesi, 16. Yüzyıldan bugüne kadar yaklaşık 613 milyon mensuba sahip en büyük kilise olarak kabul edilmiştir.¹

Evlilik, erkek ve kadının beraber yaşamak, yaşamlarını paylaşmak, çocuk yapmak, çocuk yetiştirmek amacıyla; birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarının bilinciyle ve sevgi bağıyla kurulmuş bir sözleşmedir. Evlilik, ailenin başlangıcı, aile ise toplumun çekirdeğidir. Aile, toplumun temelini oluşturmada en büyük etkidir. Zira toplum, ailelerin bir araya gelmesiyle oluşur.²

Evlilik kısaca, kadın ile erkeğin hayatlarını beraber geçirmelerini sağlayan ve esas gayesi aile kurmak olan, meşru ve toplumsal bir akittir. Bu akitle birlikte karı-koca arasında bazı haklar ve sorumluluklar doğar. Aile, dini olmakla beraber, hukuki ve sosyal bir kurumdur. Buna göre nikahla ilgili esasların, hukuki, dini, sosyal ve ahlaki yönleri bulunmaktadır.³

Katolik mezhebine göre evlilik, karşı cinsten iki insanın beraberliğe adım atmalarının Kilise tarafından kutsanması ve eşlerin Kilisede ruhani bir bağ ile yaşamlarını birleştirmesidir.⁴ Ayrıca evlilik, Tanrı’nın insanlara olan sevgisini ve bağıni sembolize eden bir yaşam halidir.⁵

Katolik Mezhebi, başkanı Roma Başpiskoposu olan, Hıristiyanlar arasında en fazla mensubu bulunan mezheptir. Dünya’da yaklaşık 1,2 milyar mensubu bulunan

¹ Ekrem Sarıkçıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Isparta: Fakülte Kitabevi Yay., 2016, s. 370.

² Ahmet Yaman, *İslam Aile Hukuku*, İstanbul: Marifet Yayınları, 1999, s. 11.

³ Ali Aslan Topçuoğlu, ‘‘Nikah Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı’’, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Samsun, 2010, s. 80

⁴ Ali Erbaş, *Hıristiyan Ayinleri (Sakramentler)*, İstanbul: Nun Yayınları, 1998, s. 209.

⁵ Mehmet Aydın, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, Ankara: TDV Yayınları, 2005, s.73.

Katolik Kilisesi mensupları çoğunlukla Güney Amerika'da ve Avrupa'nın güneyinde bulunur.⁶

Katolik (catholic, catholique) kelimesi "genel, evrensel" anlamına gelir. Grekçe katholikos, Latince'de universalis, generalis, communis kelimeleriyle karşılanır. Katolik kelimesi, kilisenin evrenselliğini ifade eder. Bununla birlikte sonradan ortaya çıkan heretik akımlara karşı gerçek kiliseyi ifade etmek için kullanılır.⁷

Katolik terimi, sapkınlığın zıttı olarak, doğru ve gerçek Hıristiyanlığı ifade etmek için kullanılmıştır. Katolik Kilisesi, her zaman Hıristiyanlığın tek temsilcisi olduğunu iddia etmiştir. Kendilerini tek gerçek ve evrensel olarak görmekte ve bunu kutsal metne dayandırmaktadır. İsa'nın, Petrus'a kilisenin önderliğini bahşetmesi ve kendilerini Petrus'un halefi olarak kabul etmeleri Hıristiyanların lideri olduklarının kanıtıdır.⁸

Kitabı Mukaddes'te bahsi geçmeyen Katolik mezhebi, inanç ve ahlak konusunda papayı otorite kabul etmiştir. Katolik mezhebi, Papa'ya verdikleri ayrıcalıklarla diğer mezheplerden ayrılır. 1870'de Papa'nın yanılmazlığını resmi olarak kabul etmişlerdir. Ayrıca azizlere ve Meryem'e verdikleri fazla kutsiyetle, yalnızca erkeklerin papaz olabilmesiyle, papazların evlenememesiyle ve boşanmaya, kürtaja karşı olmalarıyla da diğer Hıristiyan mezheplerinden ayrılır.⁹

Katolik mezhebine göre, Roma Katolikliği gerçeği yansıtan Hıristiyanlıktır. İsa'nın havarilerinden olan Petrus, Roma'da görev yapmıştır ve onun halefleri Roma piskoposları da Petrus'tan sonra bu görevi yerine getirmiştir. Petrus, havari olarak İsa'nın yeryüzündeki temsilcisidir ve Roma piskoposu olduğu için onun halefleri de Petrus gibi yeryüzünde İsa'yı temsil etmektedirler. Dolayısıyla Roma Kilisesi (Katolik Kilisesi), Petrus'un halefi olarak İsa'nın Kilisesi olmaktadır.¹⁰

Katolik Kilisesi'ne göre ilk Hıristiyan cemaat sıralamasını kendilerine veren Mesih İsa'dır. Zira kendilerini Petrus'un halefi olarak gören Katolik Kilisesi mensuplarına göre, Mesih İsa'nın Petrus'a "*Ben kilisemi bu kayanın (Petrus) üzerine*

⁶ Ömer Faruk Harman, "Katoliklik", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 25, s. 55-58.

⁷ Mehmet Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Konya: Din Bilimleri Yayınları, 2005, ss.367-368.

⁸ Mehmet Katar, "Katoliklik", *Yaşayan Dünya Dinleri*, İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007, ss.103-104.

⁹ H. G. Wells, *Kısa Dünya Tarihi* (trc. Ziya İshan), İstanbul: Gece Kitaplığı Yay., 1959, s. 151-152.

¹⁰ Topçuoğlu, a.g.m., s. 55-58

kuracağım. Göklerin melekutunun anahtarlarını sana vereceğim”¹¹ demesi, Katolikliğin önemini belirtmektedir. Petrus’un Roma piskoposu olmasından sonra Katoliklerin onun görevini sürdürmeleri bunun göstergesidir. Ancak birçok Hıristiyan Petrus’un Roma’ya gelişini kabul etmemektedir.¹²

Katolik mezhebi, günümüzde mensubiyet ve tarihi yapı bakımından en büyük mezheptir. Katolik Kilisesi, merkezîyetçi ve geleneğe önem vermesi bakımından diğer kiliselerden ayrılır. Katoliklik, Roma İmparatorluğu’nun başından beri tercih ettiği Hıristiyan yorumunun devamı niteliğindedir. Katolik Kilisesi’nde merkezîyetçi gücün getirdiği geniş coğrafya hakimiyetinin oluşturduğu homojenlik anlayışına dayalı bir gelenek yorumu hakimdir.¹³

Katolik mezhebi, geleneğin, tıpkı kutsal metinler gibi bir vahiy kaynağı olduğunu savunur. Katoliklere göre vahiy sözlü ve yazılı olmak üzere ikiye ayrılır. Kutsal metin, yazılı kaynağı oluştururken yazılı halde olmayan vahiy kaynağını gelenek olarak adlandırmışlardır. Bu bağlamda Kilise, kutsal metne verdiği önem kadar geleneğe de önem vermiştir.¹⁴ Kiliseye göre, geleneğin asıl amacı geçmişte yaşananlarla bugünkü zaman arasında bağ kurmaktır. Zaman içerisinde bu öz aktarılmış ve tekrar yorumlanmıştır. Dolayısıyla gelenek ve vahiy arasında güçlü bir bağlantı vardır ve gelenek vahiy kadar güçlü bir otoritedir.¹⁵

Katolik mezhebine göre evlilik, birbirine kopmaz bir bağla bağlanan eşlerin birliğidir. Zira evlilik, Tanrı’nın insanların üzerindeki sevgisinin tezahürüdür. Hıristiyanlar evlilik sözü vererek Tanrı’nın buyruğunu yerine getirmiş olurlar. Kilisede, Tanrı’nın huzurunda kıyılan nikaha Hz. İsa ortak olur. Bu bağlamda evlilik, eşler ve Mesih’in birliği ile teslisi sembolize eder. Bu sebeplerden dolayı eşler, birbirlerine kopması mümkün olmayan bir bağ ile bağlanmış olurlar ve bu bağ ölene dek sürer.

1. Kitab-ı Mukaddes’e Göre Evlilik

Mesih’e iman eden bir karı koca Tanrı’nın buyruklarını hayatlarına uyguladıklarında evlilikleri Kutsal Kitap’a uygun olmalıdır. Kutsal Kitap’a göre yaşayan

¹¹ Matta, 16:18-19.

¹² J.-B. Duroselle – J.-M. Mayeur, *Histoire du Catholicisme*, Paris: 1949. s. 14.

¹³ Mehmet Aydın, “Hıristiyanlık”, *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Cilt 17, s. 348.

¹⁴ George Agius, *Tradition and the Church*, Boston: The Stratford Company, 1928, s. 291-310.

¹⁵ Bekir Zeki Çoban, “Katolik Kilisesinde Gelenek Anlayışı”, *İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi*, s: 47, İzmir, 2018, s.13.

çiftlerin evliliği, erkeğin ve kadının Tanrı'yla ayrılmaz bir bütün olduklarının idrakiyle yaşadıkları dengeli bir evliliktir. Zira Kutsal Kitap'ta evlilik kurumu, karı ve kocanın Kilise'yle birliğinin sembolü olarak gösterilmektedir.

Evliliğe insanlık tarihinin başından beri büyük bir önem atfedilmiştir. Hz. Adem'in yanına yalnız kalmaması için Hz. Havva'nın yaratılması buna örnektir. Bu, Yaratılış 2:18'de şu şekilde ifade edilir: *“Sonra, ‘‘Adem'in yalnız kalması iyi değil’’ dedi. ‘‘Ona uygun bir yardımcı yaratacağım.’’ Rab Tanrı Adem'e derin bir uyku verdi. Âdem uyurken, Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapladı. Adem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Adem'e getirdi. Âdem, ‘‘İşte, bu benim kemiklerimden alınmış kemik, etimden alınmış ettir’’ dedi. ‘‘O'na kadın denilecek çünkü o adamdan alındı.’’ Bu nedenle adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak.’’¹⁶ Yeni Ahit ‘‘tek beden’’ olmak konusuna bir uyarı ekler: *‘‘Şöyle ki, onlar artık iki değil, tek bedendir. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini, insan ayırmamasın.’’¹⁷ Yani, Kutsal Kitap'ta evlenen çiftlerin birbirine kopmaz bir bağla bağlandıklarının altı çizilmiştir. Atfedilen bu önem, Katolik inancında evliliğin kutsal olduğunu belirginleştirmiştir.**

Genelde Hıristiyanlık özelde Katolik mezhebine göre bekar olmak evli olmaktan üstündür. Evlenen çiftlerin birbirlerini Tanrı yolundan alıkoyma tehlikesine karşın evlenmemek daha hoş görülmüştür. Bununla beraber, bekar kalmanın çok zor olduğunu, herkesin bunu yapamayacağı da belirtilmiştir. Evliliğin Tanrı'yla bir olmak olduğu anlamına geldiği unutulmadan, zinaya düşmemek, evlilik birliğiyle beraber sevginin hâkim olduğu bir yuva ve dünyaya Hıristiyan üyelerini kazandırmak amacıyla evliliğe izin verilmiş ve kutsal kabul edilmiştir. Kutsal Kitap'ta geçen bir pasajda Hz. İsa'nın şakirtleri Hz. İsa'ya evlilikle ilgili sorular sormasından sonra aldıkları cevaplar neticesinde evlenmemenin evlilikten daha iyi olacağını söylemişlerdir. Hz. İsa ise onlara şu cevabı vermiştir: *‘‘Herkes bu sözü kabul edemez, ancak Tanrı'nın güç verdiği kişiler kabul edebilir’’ dedi. ‘‘Çünkü kimisi doğuştan hadımdır, kimisi insanlar tarafından hadım*

¹⁶ Yaratılış, 2:18,21-23.

¹⁷ Matta, 19:6.

edilir, kimisi de göklerin egemenliği uğruna kendini hadım sayar. Bunu kabul edebilen etsin!"¹⁸

Bekarlığın evlilikten üstün olduğuna dair fikirlerini Pavlus, Korintoslular'a 1. Mektubu'nda belirtmiştir. Pavlus, bu mektubunda şunları ifade eder: "*Adam için kadına dokunmamak iyidir. Fakat zinadan korunmak için herkesin kendi karısı olsun. Koca karısına kadın da kocasına hakkını eda etsin.*"¹⁹ Akabinde, bunun bir buyruk olmadığını, bir uzlaşma yolu olduğunu belirtir.²⁰ Pavlus, bekarlığın evliliğe tercih edilmesinin sebebini şöyle izah eder: "*Evli olmayan erkek, Rabb'i nasıl hoşnut edeceğini düşünerek Rabb'in işleri için kaygılanır. Evli erkek ise karısını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygılanır. Böylece ilgisi bölünür. Evli olmayan kadın ya da kız hem bedence hem ruhça kutsal olmak amacıyla Rabb'in işleri için kaygılanır. Evli kadınsa kocasını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygılanır.*"²¹ Pavlus, bu sebebi zikrettikten sonra amacının inananlarının özgürlüklerini kısıtlamak değil, ilgilerini dağıtmamak olduğunu belirtmiştir.²² Başka bir pasajda ise nişanlanan kişinin durumunda bahsettikten sonra "*Nişanlıyla evlenen iyi eder, evlenmeyen daha iyi eder.*"²³ demiştir. Evliliği zinaya girmemek için bir kalkan gibi gören Pavlus, İbranilere Mektubu'nda bunu şöyle ifade etmiştir: "*Hepsi arasında evlenmek muteber olsun ve yatak lekesiz olsun*"²⁴ Yine Pavlus, "*Fakat Ruh açıkça diyor ki sonraki vakitlerde bazıları imandan irtidat edip evlenmeyi men edecekler*"²⁵ sözüyle, evlenmenin yasak olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Pavlus'un görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, bekarlık evlilikten üstün tutulmuş olmasına karşın, yasaklanmamıştır. Evlenmemek bir buyruk olarak zikredilmemiştir. Aksine yasak olmadığı açıkça ortaya koyulmuştur. Pavlus'un Efesliler'e Mektubu'nda ise evlilik ile ilgili görüşleri Kutsal Kitap'a uygun bir evliliğe kaynak olarak oldukça önemlidir. "*Ey kadınlar, Rab'be bağımlı olduğunuz gibi, kocalarınıza bağımlı olun. Çünkü Mesih bedenin kurtarıcısı olarak kilisenin başı olduğu gibi, erkek de kadının*

¹⁸ Matta, 19:11-12.

¹⁹ I. Korintoslulara, 7:1-4.

²⁰ I. Korintoslulara, 7:6.

²¹ I. Korintoslulara, 7:32-35.

²² I. Korintoslulara, 7:35.

²³ I. Korintoslulara, 7:38.

²⁴ İbranilere, 13:4.

²⁵ I. Timetosa, 4:1-3.

başdır”²⁶ “Ey kocalar, Mesih kiliseyi nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin”²⁷ “Aynı biçimde kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmelidir. Karısını seven kendini sever. Hiç kimse hiçbir zaman kendi bedeninden nefret etmemiştir. Tersine, onu besler ve kayırır; tıpkı Mesih’in kiliseyi besleyip kayırdığı gibi.”²⁸ “Bunun için adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak”²⁹

Kutsal Kitap’ta evliliğin öneminin belirtilmesine paralel olarak boşanmanın men edildiğine dair de birçok ayet mevcuttur. Matta 19:3-10’da geçen pasajda şöyle belirtilmiştir: “İsa’nın yanına gelen bazı Ferisiler, O’nu denemek amacıyla şunu sordular: “Bir adamın herhangi bir nedenle karısını boşaması Kutsal Yasa’ya uygun mudur?” İsa şu karşılığı verdi: “Kutsal Yazılar’ı okumadınız mı? Yaradan başlangıçtan insanları erkek ve dişi olarak yarattı ve şöyle dedi: Bu nedenle adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak. Şöyle ki, onlar artık iki değil, tek bedendir. O halde Tanrı’nın birleştirdiğini insan ayırmayın.” Ferisiler İsa’ya, ‘Öyleyse’ dediler, “Musa neden erkeğin boşanma belgesini verip karısını boşayabileceğini söyledi?” İsa onlara, “İnatçı olduğunuz için Musa karılarınızı boşanmanıza izin verdi.” dedi. “Başlangıçta bu böyle değildi. Ben size şunu söyleyeyim, karısını fuhuştan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen, zina etmiş olur. Boşanan kadınla evlenen de zina etmiş olur.”³⁰ Luka 16:18’de ise aynı şekilde boşanmanın yasak olmasından bahsedilmiştir: “Karısıyla boşanıp başka biriyle evlenen zina etmiş olur. Kocasından boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur.”

Pavlus, boşanmayla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Kadın kocasından ayrılmasın. Ayrılırsa evlenmesin, ya da kocasıyla barışsın. Erkek de karısını boşamasın.”³¹ Mektubun başka bir bölümünde ise hem boşanmaya hem de evliliğin tercih konusu olduğuna değinmiştir: “Karın varsa boşanmayı isteme. Karın yoksa, kendine eş arama. Ama evlenirsen günah işlemiş olmazsın.”³²

²⁶ Efeslilere, 5:22-23.

²⁷ Efeslilere, 5:25.

²⁸ Efeslilere, 5:28-29.

²⁹ Efeslilere, 5:31.

³⁰ Matta, 19:3-10.

³¹ I. Korintliler, 7:10.

³² I. Korintliler, 7:27-28.

Kutsal Kitap'ta boşanmanın yasak olduğunun ifade edilmesi evliliğin kutsallığını belirginleştirmiştir. Çünkü Hıristiyanlığa göre evlilik, Tanrı'nın insanlara sevgisinin tezahürü olarak görülen, sakrament derecesine yükseltilmiş kutsal bir birliktir. Evlenen çiftlerin üçüncülerinin Mesih olması inancı, bu birliğin bozulmayacak derecede güçlü ve kesin olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Bir Sakrament Olarak Evlilik

Sacrament kelimesi Latince *sacramentum* sözcüğünden türetilmiştir. Latince "yemin", "vaat" ve "bağ" manalarına gelmektedir. Ayrıca orduya giren bir insanın yaptığı "kutsal vaad"i ifade eder. Genel anlamda ise, kutsal olan her şeye *sacramentum* denilir.³³ Hıristiyanların dini yaşamında "bizzat Hz. İsa tarafından tesis edilen kurumlara ve yaşadığı tecrübelerle kilise aracılığıyla katılmak" anlamına gelen sakramentlerin yeri önemlidir. Sakramentler iman etmenin gereği sayılsa da uygulama biçimlerinde Hıristiyan mezheplerince bazı farklılıklar mevcuttur.

Sakrament, "Hıristiyanların, kendi kurtuluşları için İsa'nın acı çekişi, ölümü ve dirilişini ifade eden paskalya sırrına iştirak etmeleri amacıyla İsa Mesih tarafından kurulan bir alamettir" diye tanımlanır.³⁴ Evlilik, dünyaya yeni bir çocuğun Hıristiyan olarak gelmesini sağlamaktadır. Evliliğin sakrament olarak kabul edilmesinin asıl sebebi de budur. Zira bir inananın İsa Mesih'in yeryüzündeki varlığına katkıda bulunmasının en iyi yolu dünyaya yeni bir Hıristiyanın kazandırılmasıdır.³⁵

Sakramentler, Tanrı'nın emrettiği kutsal eylemlerdir. Tanrı, sakramentlerin uygulanıldığı takdirde insanların günahlarını affedeceğinin sözünü verir. Sakrament, Yunanca'da "gizem", "sır" anlamlarına gelir.³⁶ Kutsal Kitap'ta sakramentler "giz" manasını içermektedir. Bu, Kutsal Kitap'ta şu şekilde açıklanmaktadır: "*Mesih'te her ruhsal kutsamayla, göksel yerlerde kutsanmış olan Rabbimiz İsa Mesih'in Babası Tanrı'ya övgüler olsun. O, kendi önünde sevgide kutsal ve kusursuz olmamız için dünyanın kuruluşundan önce bizi Mesih'te seçti. Kendi isteği ve iyi amacı uyarınca İsa Mesih aracılığıyla kendisine oğullar olalım diye bizi önceden belirledi. Öyle ki, sevgili Oğlun da bize bağışladığı yüce lütfü övülsün. Tam bir bilgelik ve anlayışla üzerimize yağdırdığı*

³³ Tarakçı, a.g.e., s. 19-20.

³⁴ Ali Erbaş, *Hıristiyanlıkta İbadet*, İstanbul: Ayışığı Kitapları, 2003, s. 77.

³⁵ Aydın, "Hıristiyanlık", s. 348.

³⁶ Martin Luther, *Martin Luther'in Açıklamalı Kısa İlmihali*, İstanbul: GDK Yayınları, 2009, s. 203.

lütfunun zenginliği sayesinde Mesih'in kanı aracılığıyla Mesih'te kurtuluşa, suçlarımızın bağışlanmasına kavuştuk. Tanrı, sır olan isteğini, Mesih'te edindiği iyi amaç uyarınca bize açıkladı. Zaman dolunca gerçekleştireceği bu tasarıya göre, yerdeki ve gökteki her şeyi Mesih'te birleştirecek."³⁷ bahsi geçen sır "müjde"dir.

Katolik Kilisesi sakramentlerin sayısını yedi olarak kabul etmiştir. Peter Lombard, yedi sayısını ilk belirleyen kişi olarak kabul edilir. Sakramentlerin sayısı ilk olarak IV. Latera Konsili'nde, daha sonra Lyon, Floransa ve Trent Konsilleri'nde Kilise doktrini olarak kabul edilmiştir.³⁸ Katolik Kilisesi'nin kabul ettiği yedi sakrament şu şekildedir: vaftiz, evharistiya (ekmek, şarap ayini), konfirmasyon (pekiştirme), günah itirafı, son yağlama, rahip takdisi ve evlilik.

Sakramentlerin sayısında mezhepler arasında ihtilaf vardır. Katolik ve Ortodokslar sakrament sayısının yedi tane olduğunu kabul etmektedir. Protestanlar ise iki tane sakramenti kabul etmektedirler. Bunlardan biri Vaftiz iken diğeri Evharistiya'dır.

Evlilik, 12. Yüzyılda kilise tarafından sakrament olarak kabul edilmiştir. 16. Yüzyılda Trent Konsili'nde ise yedi sakramentten biri olarak kabul edilmiştir.³⁹ Aslında Tanrı, Hıristiyanlara, bilhassa Katolıklara göre, Adem'e eş olması amacıyla Havva'yı yaratarak evlilik sakramentinin temelini atmıştır.⁴⁰

Evliliğin sakramentler arasında zikredilmesi, Kilise hukukunun bu kuruma verdiği değer bir göstergesidir. Tanrı'nın insanlığa sevgisinin bir sembolü olan evlilik, bir yaşam halini almıştır. Hıristiyanlar, nikah sözleşmesi esnasında, yapacakları evliliklerinde Tanrı'nın insanlığa, Hz. İsa'nın havarilerine karşı var olan sevgisinin bir yansımını yaşayacaklarına söz verirler. Bu sebeple Hıristiyanlar, evlilik akdinin ömür boyu süren bir sözleşme olduğuna inanırlar.⁴¹

Evlilik, sadece bir arada yaşama eylemi değil, Âdem ile Havva'dan beri süregelen kutsal geleneğe devam edilmesi ve yaşanmasıdır. Bu kutsallığa ithafen, nikah törenleri

³⁷ Efesliler, 1:3-10.

³⁸ Tarakçı, *a.g.e.*, s. 37.

³⁹ *a.g.e.*, s. 38.

⁴⁰ Erbaş, *Hıristiyanlıkta İbadet*, s. 198.

⁴¹ Bahçekapılı, *a.g.m.*, s. 35.

Kilisede yapılmalı ve nikah, din adamı tarafından kıyılmalıdır.⁴² Kilisede papazın huzurunda kıyılmayan nikah sahih kabul edilmez.⁴³

Katolik mezhebinde İsa'nın Cana'daki düğünde bulunmasına büyük önem atfedilir. İsa, bu düğüne iştirak ederek evlenmenin olumlu olduğunu kendisine inananlara göstermiştir. Tanrı, bu ruhani birliği bizzat oluşturmuştur. İki kişi evlendiğinde üçüncü kişinin Tanrı olmasıyla kutsal birlik oluşur. Bu da teslis inancıyla benzerlik gösterir. Tanrı tarafından oluşturulan bu kutsal birlik ancak Tanrı'nın bozmasıyla sonlanabilir.⁴⁴

Sevgi birliğiyle kurulan evlilik, Tanrı'nın inananlarına sevgisinin sembolüdür. Eşlerin birbirine olan sevgisi Tanrı'nın insanlara olan sevgisinin bir tezahürüdür. Bu sevgi, kötülüklerden arınmış, saf bir sevgi olmalıdır. Pavlus bu sevgiyi şöyle tanımlar: *“Sevgi sabırdır, sevgi lütuftur; sevgi haset etmez, övünmez, kibirlenmez; çirkin muamele etmez, kendi menfaatini aramaz, çabucak hiddetlenmez, hataların kaydını tutmaz. Sevgi kötülüğe sevinmez ancak gerçeğe sevinir. Daima korur, güvenir, ümit eder ve sabır gösterir. Sevgi asla zeval bulmaz.”*⁴⁵ Yani insan severken bencil değil, diğerkam olmalıdır. Ayrıca insanların birbirine olan sevgisi Tanrı'ya olan sevgilerini aşmamalıdır. Kutsal Kitap'ta bu husus şöyle ifade edilmiştir: *“Annesini ya da babasını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir. Oğlunu ve kızını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir.”*⁴⁶

Ruhbanlık sakramenti de evlilikle benzerlik göstermektedir. Din adamlarının mecazen kilise ile evlenmeleri gerekmektedir. Tıpkı evlilikte eşlerin birbirine kopmaz bağlarla bağlandıkları gibi din adamlarının da kiliseye kopmaz bir bağla bağlanmaları gerekmektedir. Bu yüzden Katoliklerde ruhban sınıfının evlenmesi men edilmiştir. Fakat bu görüşte de Hıristiyan mezhepleri ittifak halinde değildir: Ortodokslarda papazlar evlenebilirken keşişler, piskoposlar ve patrikler evlenemezler. Protestanlarda ise böyle bir yasak yoktur.⁴⁷

⁴² Şinasi Gündüz, *Hıristiyanlık*, İstanbul: İsam Yayınları, 2006, s. 169.

⁴³ Günay Tümer, Mehmet Alparslan Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara: Ocak Yayınları, 1993, s. 441.

⁴⁴ Asife Ünal, *Yahudilik'te Hıristiyanlık'ta ve İslam'da Evlilik*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998, s. 123.

⁴⁵ I. Korintlulara, 13:4.

⁴⁶ Matta, 10:37.

⁴⁷ Ali Erbaş, *Hıristiyanlık*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2004, s. 125.

Evlilik sakramenti, tek beden fikri üzerine temellenir. Evlenen çiftler Mesih ve kiliseyle tek beden olur. Bu fikir, Kutsal Kitap'ta evlilik ile ilişkilendirilirken Pavlus'un Mektuplarında Hıristiyan teolojisinin temelini oluşturmuştur. Pavlus'un evlilik ile ilgili görüşleri, tek beden olma fikrini merkeze alır. Dolayısıyla evlilik sakramenti, Evharistiya sakramentiyle benzerlik göstermektedir.⁴⁸

Evlilik sakramenti, Tanrı'nın inananlarıyla yaptığı antlaşmanın bir simgesi olarak görülmektedir. Eşler, Tanrı'nın lütfuyla bahşedilmiş olan sevgilerini hem birbirlerine hem de çevrelerine aksettirmelidirler. Evlilik aracılığıyla gelen bu sevgiden faydalanılabilmesi için ancak eşlerin ikisinin de Hıristiyan olması gerekmektedir. Bu inayet ancak dinin emrettiği gibi nikah kıyanlara verilen kutsal bir gizemdir.⁴⁹

3. Katolik Mezhebine Göre Evliliğin Anlam ve Amacı

Katolik mezhebine göre evlilik, kutsal sayılmasına rağmen yapılması gereken bir görev değildir. Aksine evlenmemek daha üstün görülmüştür. İncil'de Ferisiler ile Hz. İsa'nın arasında bir konuşma geçmektedir. Ferisiler Hz. İsa'yı denemek amacıyla boşanmak ile ilgili soru sormuş ve Hz. İsa, evlenen kişinin boşanamayacağını, boşandıktan sonra evlenirse zina yapmış sayılacağını ifade etmiştir.⁵⁰ Bunun üzerine Matta, 19:7-12'de Hz. İsa, Ferisiler ile arasında geçen konuşmada evlenmeyip bekar kalmanın daha üstün olduğunu belirtmiştir: *"Ferisiler İsa'ya, 'Öyleyse, dediler, 'Musa neden erkeğin boşanma belgesi verip karısını boşayabileceğini söyledi?' İsa onlara, 'Yüreklerinizin katılığı nedeniyle Musa karılarınızı boşamanıza izin verdi' dedi. 'Başlangıçta bu böyle değildi. Ben size şunu söyleyeyim, karısını fuhuştan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen, zina etmiş olur. Boşanan kadınla evlenen de zina etmiş olur.' Ferisiler İsa'ya, 'Eğer erkekle karısı arasındaki ilişki buysa, hiç evlenmemek daha iyi!' dediler. İsa onlara, 'Herkes bu sözü kabul edemez, ancak Tanrı'nın güç verdiği kişiler kabul edebilir' dedi. 'Çünkü kimisi doğuştan hadımdır, kimisi insanlar tarafından hadım edilir, kimisi de göklerin egemenliği uğruna kendini hadım sayar. Bunu kabul edebilen etsin!'"*

⁴⁸ Canan Seyfeli, *Ermeni Kilisesi'nde Sakramentler*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2015, s. 319.

⁴⁹ P. Luigi İannitto, *Hıristiyan Dininin Esasları*, İstanbul: Ohan Matbaacılık, 1999, s. 205.

⁵⁰ Matta 19:3-6.

Katoliklikte bekarlığın ve münzevi yaşamın evlilikten daha üstün görülmesinin sebebinin kaynağı daha çok Pavlus'un görüşleridir. Pavlus, Korintlular'a yazdığı mektupta konuyla ilgili şunları ifade etmiştir: *"Adam için kadına dokunmamak iyidir. Fakat zinadan korunmak için herkesin kendi karısı olsun. Koca karısına kadın da kocasına hakkını eda etsin."*⁵¹ Pavlus, bekar kalmayı evlilikten üstün gördüğünü belirtmiştir. Ayrıca bekar kalan kadın ve erkeğin Rab için kaygı çekerken, evlenen kadın ve erkeğin birbirlerini hoşnut etmek amacıyla dünya şeyleri için kaygı çeker hale geleceğinden bahsetmiştir. Bu sebeplerden dolayı bekar kalmanın daha üstün olduğunu savunmuştur.⁵² Bu ifadeler, Pavlus'un evlilik müessesesinin kadın ve erkeğin Tanrı'dan uzaklaşmasına sebep olacağına inandığı için bekar kalmayı evlilikten daha iyi gördüğünü göstermektedir.

Pavlus, bekar kalmayı evliliğe tercih etse de evlenmeyi yasaklamamıştır. O, zinaya girmektense evlenmenin daha iyi olacağını şöyle ifade etmiştir: *"Hepsi arasında evlenmek muteber olsun ve yatak lekesiz olsun."*⁵³ Yine Pavlus, *"Fakat Ruh açıkça diyor ki sonraki vakitlerde bazıları imandan irtidat edip evlenmeyi men edecekler"*⁵⁴ sözüyle, evlenmenin yasak olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.⁵⁵ Başka bir pasajda ise Pavlus, *"Mecburiyet olmayarak ve kendi iradesine hakimiyeti olarak yüreğinde sabit duran adam kendi kızını yanında tutmağa yüreğinde karar vermişse iyi eder. Ve böylece kendi kızını evlendiren iyi eder, evlendirmeyen daha iyi eder."*⁵⁶ demiştir. Hz. İsa'nın konuyla ilgili söyledikleri ve Pavlus'un görüşleri çerçevesinde Katolik mezhebi, ruhbanlığı esas almakla birlikte zinanın engellenmesi ve neslin sağlıklı bir şekilde devamı için evliliği kaçınılmaz bir gereklilik ve ruhani bir kurum olarak görmektedir.⁵⁷

Hz. İsa'nın ve Pavlus'un bekarlığın evlenmekten daha iyi olduğuna dair ifadeleri bazı Hıristiyan teologların meseleyi farklı yorumlamalarına yol açmıştır. Bazı Hıristiyan teologlar, inanan bir Hıristiyanın ancak hiç evlenmeyerek iyi ve gerçek bir inanan olabileceklerini savunmuştur. Bu görüşlerinde Hz. İsa'nın hiç evlenmemesinin rolü

⁵¹ I. Korintlulara, 7:1-4.

⁵² I. Korintlulara, 7:8-9.

⁵³ İbranilere, 13:4.

⁵⁴ I. Timetosa, 4:1-3.

⁵⁵ Hans Küng, *Women in Christianity*, İngilizce'ye çev. John Bowden, Norfolk: Continuum, 2005, ss. 34-38.

⁵⁶ I. Korintlulara, 7:37-38.

⁵⁷ Nedim Bahçekapılı, "İslam ve Kilise Hukuku Açısından Aile ve Evlilik", *Avrupa İslam Üniversitesi İslam Araştırmaları Dergisi*, S.1, Berlin, 2008, s. 35.

büyüktür. Örneğin St. Thomas, Kutsal Ruh'u taşımanın şartının evlenmemek olduğunu belirtmiştir.⁵⁸ Ancak Hz. İsa'nın evlenmemiş olması evliliği yasakladığı anlamına gelmemektedir. O, hiçbir zaman evliliğin yasak olduğunu ifade etmemiştir.⁵⁹

Pavlus'un kadınlara bakışı Katolik mezhebinin evliliğe bakışında etkilidir. Pavlus, kadını cennetten kovulma sebebi olarak gördüğü için kadınların toplumda söz sahibi olma haklarını yok saymıştır. Aynı zamanda kadınların evlilikteki sevgi birliğini oluşturan bireyler olduğunu ve İsa ve Kilise birliğinin göstergesinin önemli parçası olduğunu düşünmektedir. Pavlus'un kadına ve dolayısıyla evliliğe bakışını etkileyen faktörler Eski Ahit ve Hz. İsa'nın sözleridir. Eski Ahit'te vurgulanan erkek ve kadın eşitsizliğinden etkilenecek kadının erkeğin kaburga kemiğinden yaratıldığını ve yaratılış amacının erkeği yalnız bırakmamak olduğunu savunmuştur. Ancak kadın ve erkeğin eşit olduğunu ve erkek gibi kadının da Tanrı'nın suretinden yaratıldığını da söylemiştir. Aslında düşüncelerinde eski Yahudi geleneğini devam ettiren Pavlus'un, kadınlara karşı gösterdiği eşitlikçi tavrı Hz. İsa'nın sözlerinden ve uygulamalarından kaynaklanmaktadır.⁶⁰

Katolik mezhebine göre evliliğin oluşumu için dört safha göz önüne alınmalıdır. Bunlar, bireyin yanında yetiştiği aileden ayrılması, yeni biriyle tanışması ve ona bağlanması, onunla ömür boyu sürecek bir birlikteliğe adım atması ve tek beden olması. İnsan, kendi ailesini kurması, ebeveyn olmayı öğrenebilmesi ve aile olmanın önemini kendi tecrübesiyle anlayabilmesi için yetiştiği ailesinden ayrılmalıdır. Oluşturduğu yeni aileye tutunmalı, tek beden olup kopmaz bir bağ ile ailesine bağlanmalıdır.⁶¹

Katoliklik inancına göre evlilik, iki insanın hayatını birleştirmesinden daha büyük anlamlar ifade etmektedir. Evlilik, Hz. İsa'nın sevgisinin bir misali niteliğindedir. Karı ve kocanın birbirine sevgisi Hz. İsa'nın insanlığa sevgisinin bir sembolüdür. Bu yüzden evlilik, Kilise ve İsa birliğini simgeler. Kadın ve erkeğin tek beden olduğu ifade edilen evlilik kurumunda, karı ve koca birbirlerine kopmaz bağlarla bağlıdır. Bu yüzden

⁵⁸ Mustafa Yağmurlu, *Çağımızda Kadın Sorunu*, İstanbul: Beyan Yayınları, 1984, s. 31.

⁵⁹ Muhammed Ataurrahim, *Bir İslam Peygamberi Hz. İsa*, çev. K. Demirci, İstanbul: İnsan Yayınları, 1997, s. 178.

⁶⁰ Mehmet Zeki Duman, "Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 2012, Cilt 1, Sayı: 4, s. 33.

⁶¹ Turgay Üçal ve Derek Malcolm, *Ahlak: Kutsal Kitap'a Göre Etik*, İstanbul: Babylon Kitaplığı, 2003, ss. 141-143.

boşanmaları hoş görülmemiştir. Çünkü evliliğin bozulması, kutsal olana saygısızlıktır. Kiliseye göre, eşlerin birbirleriyle olan bağı ancak ölüm ile sonlanır.

Katolikler evlilik müessesesini “karşılıklı sadakat ve yarar duyguları ile çocukların doğabileceği ve Hıristiyan inancında yetiştirilebileceği bir ortam yaratmayı taahhüt eden iki kişinin sevgi birliği” şeklinde tanımlamışlardır.⁶² Katolik mezhebine göre evlilik, salt dini bir kurum olmasa da din ile iç içe geçmiş bir kurumdur. Evlilik, neslin sağlıklı bir şekilde devamını sağlayan, eşlerin yuva kurarak çocuklarını Hıristiyan inancına göre yetiştirebilecekleri bir ortam hazırlayan, cinselliği de içinde barındıran kutsal bir kurumdur. Ayrıca evlilik, Tanrı’yla insanlık arasındaki sevginin bir göstergesi olması sebebiyle iki insanın birbirine kopmaz bir bağla bağlandığı bir müessesedir.

Katolik mezhebine göre evlilik, her zaman din adı altında düşünülen bir kurumdur. Hıristiyanların evliliğini bir yönüyle Hz. Âdem ve Hz. Havva’nın mukaddes evliliklerine benzetmişlerdir. Diğer bir yönüyle ise eşlerin evlendikten sonra tek bir beden olup Tanrı’yla bütünleşmelerinden dolayı Hıristiyanlar, eşlerin birbirleriyle nikahlı olmaları gibi İsa’nın da kiliseyle yani kendisine inananlarla nikahlı olduğunu düşünürler.⁶³

Katolikler evlilik kurumunun temelini insanlık tarihinin başlangıcında atıldığını savunmuşlardır. Hz. Âdem yaratıldığında ona eş olarak Hz. Havva’nın yaratılması, Tanrı’nın iki insanın birlikteliğini önemseyişinin en önemli kanıtıdır. İnsanın sevgiye, paylaşmaya, güvenmeye duyduğu ihtiyacı Tanrı insanın fitratına koymuştur. Bu yüzden insanın insana olan ihtiyacı yadsınamaz bir gerçektir. Katolikliğin ve Hıristiyanlığın evliliğe verdiği önem, ilk evliliği gerçekleştiren Hz. Âdem ve Hz. Havva’nın evliliğine atfedilmiştir.

Âdem topraktan yaratıldıktan sonra Havva onun kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Yeni Ahit kadının erkekten yaratılmasına dikkat çekerek evlenen kadın ve erkeğin tek beden olacağından söz eder.⁶⁴ Tanrı, Adem’in yalnız kalmasını doğru

⁶² Bahçekapılı, a.g.m., ss. 34-35.

⁶³ Edith Turner, Pamela R. Frese, “Marriage”, *Encyclopedia of Religion*, Ed. Lindsay Jones, USA: Macmillan Reference, 2005, Vol 8, s. 5724-5727.

⁶⁴ Matta, 19:5.

bulmamış ve ona eş olarak kadını yaratmıştır. Dolayısıyla kadın ve erkeğin birlikteliği yani evlilik, yaratılışın tabii bir neticesi olarak görülmüştür.⁶⁵

Katolik evliliğinde asıl amaç, eşlerin İsa ve Kilise birliğinin göstergesi olan birliğidir. Evliliğin en önemli diğer amacı ise neslin çoğalmasdır.⁶⁶ Pavlus'un belirttiği gibi evliliğin zinayı engellemesi de evlilik birliğinin bir diğer amacıdır. Evliliğin en önemli gayesi çocuk sahibi olmaktır. Çocuk yapmak evliliğin olumlu sonuçlarından biridir. Ayrıca kadın ve erkeğin birbirlerine sadık kalmaları ve cinselliği meşru yoldan gidermeleri evliliğin başka bir amacıdır. Katolikler arasındaki evliliğin üçüncü amacı ise Mesih ile Kilise arasındaki bağın ruhânî bir işareti, sakramenti olmasıdır. Katolikler evliliği, Mesih ile kilise arasındaki görünmez bağın görünür bir nişanesi olarak değerlendirmiştir.⁶⁷

Katolik mezhebine göre evlilik, Tanrı'nın insan neslini sürekli kılmak için, insanı bir dişi ve erkek olarak yarattıktan sonra onlara kurmasını buyurduğu bir müessesedir. O, bir yuva kurma ve cinsel tatminin ötesinde, Tanrı'nın insanlıkla kurduğu bağın göstergesi olarak kabul edilir.⁶⁸ Hıristiyanlıkta evlilik, dostluk, çoğalma ve sıhhatli bir toplum meydana getirme gayelerini de taşır.⁶⁹

İlk dönemlerde Hıristiyanların yaşadığı toplumda ahlaki bozukluk olması sebebiyle evliliğe ve cinselliğe bir tepki doğmuştur ve evliliğin amacı yalnızca çocuk yetiştirmeye indirgenmiştir. Bu düşüncenin oluşmasında Yahudilik inancının payı büyüktür. Erkek ve kadın, yaratılışlarından hemen sonra üreme ve çoğalma emriyle karşılaşmışlardır. Bundan dolayı Tevrat'ta, kadının ve erkeğin varoluşu karı ve koca rolleri üzerinden tanımlanmıştır. *İş* ve *işaya* yani erkek ve kadın kelimeleri, karı ve koca anlamına da gelmektedir.⁷⁰ Yahudilikte evlilik akdi kutsal nesillerini (İsrailoğulları) devam ettirmenin bir yolu olarak görülse de Hıristiyanlıkta evliliğin amacı salt çocuk doğurmak veya yetiştirmek değildir. Hıristiyanlıkta evlilik, birincil olarak Mesih ve

⁶⁵ Hakkı Şah Yasdıman, "Yahudi Dininde Ailenin Yeri", *D.E.Ü.İ.F.D.*, Sayı XIII-XIV, İzmir, 2001, s. 250.

⁶⁶ Asife Ünal, Dinlerde Nikah (Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı), "Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri", Dokuz Eylül Üniversitesi, İSAV, Nisan 2012, s. 280.

⁶⁷ Muhammet Tarakçı, *Protestanlıkta Sakramentler*, Bursa: Emin Yayınları, 2012, s. 256.

⁶⁸ Aydın, *a.g.e.*, s.73.

⁶⁹ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s.147-157.

⁷⁰ S.L. Gürkan, "Yahudi ve İslam Kutsal Metinlerinde İnsanın Yaratılışı ve Cennetten Düşüş", *İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı:9, 2003, s. 11.

Kilise'nin birleşmesi, çocuk doğurmak ise bunun doğal bir neticesidir. Çocuklar doğduktan sonra vaftiz edilerek kutsanır ve bu evliliğin kutsanmasını ve güçlenmesini sağlar.

Tanrı insanı yaratırken onun içine sevme kabiliyeti koymuştur. İnsanı sevgiyle yaratmış ve insanın sevmeyi bilmesini istemiştir. İnsanın fitratında olan bu sevme eğilimi Tanrı'nın kullarıyla arasında olan sevginin bir tezahürüdür. Sevgi birliğiyle oluşan evlilik, Tanrı'nın kutsal buyruğunun uygulanmasıdır. İnsanın erkek ve kadın olarak yaratılması evliliğin başlangıcının bir kanıtıdır. Karı ve koca birbirlerine bağlanarak Tanrı'nın birliğini kanıtlamaktadır.⁷¹

Evlilik, Katolıklara göre eşler arasındaki sevginin sonucuyla meydana gelen bir birlikteliktir. İkinci Vatikan Konsili'nde evliliğin sevgi bağıyla kurulan bir kurum olduğunun altı çizilir. Evlilik birliği sayesinde eşler sadece fiziksel açıdan değil ruhsal olarak da hayatı paylaşmış olurlar. Bunun yanında yukarıda da zikredildiği gibi evliliğin en önemli amaçlarından biri neslin devamını sağlamaktır. Eşler Tanrı'nın emrettiği gibi çocuk sahibi olup neslin devamını getirmelidirler. Bir ebeveyn olarak Hıristiyan inancını çocuklara aktarmalı, onları eğitip Tanrı ile iş birliği yapmalıdırlar. Evlilik bağıyla bağlanmış olan çiftler birbirlerine kopmaz bir bağla bağlandıklarının bilincinde olmalıdır ve tek bir vücut gibi hareket etmeleri gerekmektedir.⁷² Nitekim Eski Ahit'te şöyle belirtilmektedir: *“Bunun için insan anasını ve babasını bırakacak ve karısına yapışacaktır ve bir beden olacaklardır.”*⁷³

Katolik Kilisesi'ne göre evlilik, İsa'nın havarilerine duyduğu sevgi ve saygıyı da sembolize eder. Bu sebeple karı-kocanın evliliği, aynı İsa'nın havarilerine karşı beslediği sevginin meydana çıkardığı birlikteliğe benzer bir birliktelik olmalıdır. Ayrıca evlilik, İsa Mesih'in insanlara sevgisinin göstergesi olduğu gibi *evharistiya* ayininin meyvesi olarak da kabul edilmiştir.⁷⁴

⁷¹ Hülya Çetin, “Dağdaki Vaazda Boşanma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı: 3, ss. 233-234.

⁷² *Hıristiyan İnanç: Kutsal Kitaplar, Kilise Babaları ve Belgelerine Göre Açıklanan Hıristiyan Gerçekleri*, çev. Leyla Alberti, İstanbul: Müjde Yayıncılık, 1994, s. 360-362.

⁷³ Tekvin, 2:24.

⁷⁴ Münir Yıldırım, *Yunanistan ve Ortodoks Kilisesi*, Ankara: Aziz Andaç Yayınları, 2005, s. 143.

Evlilik, erkek ve kadının özel ilişkisi, tamamlayıcı birlikteliğidir. Bu birliktelik Mesih İsa ile Kilise arasındaki ilişkiyi sembolize eder. Bu ilişkinin yakınlığı Mesih İsa ile kilisenin arasındaki yakınlığı gösterir. Kutsal kabul edilen ve sakrament derecesine yükseltilmiş bu derin bağ, evlilik ilişkisiyle birlikte kadın ve erkeği adeta birbirine düğümler.⁷⁵

Katoliklere göre, bir kadın ve bir erkek Allah huzurunda, Kilisede evlendiklerinde onlar artık tek bedendir ve eşlerin birliğine Tanrı da katılır. Katolikler, Tanrı'nın kurduğu bu beraberliğe bizzat kendisinin de katılmasını evliliğin bozulmamasının temini olduğuna inanmaktadırlar. Hıristiyanlıkta ve Katoliklikte evliliğin bu şekilde kutsanması onu sır (sakrament) haline getirmiştir.⁷⁶

Kilisenin evliliğe bakış açısı Kutsal Kitap çerçevesinde şekillenmiştir. Kutsal Kitap'ta Tanrı, evliliği kadın ve erkeğin yaşam boyu birlikte olduğu kutsal bir bağ olarak tanımlamıştır.⁷⁷ Katolik Kilisesi, evliliğin ancak eşlerden birinin ölmesiyle sona erebilecek, Kilise birliğini sembolize eden kopmaz bir bağ olduğunu savunmuştur.⁷⁸

Tanrı evlilik kurumunun kutsallığını vurgulamakta ve evliliği erkek ve kadının hiçbir zaman ayrılmayacak şekilde birleşmesi olarak tanımlamaktadır. Ancak nikahla gerçekleşen birliktelik cinsel ilişkiyi meşru kılmaktadır. Zira nikahlanmış olan erkek ve kadın duygusal olduğu gibi fiziksel bir birlikteliği de gerçekleştirmişlerdir. Cinsel birliktelik, nikah akdinin bir nişanesi olduğu gibi cinsel birlikteliği meşru kılan tek birliktelik biçimi olduğu için evliliğe verilen anlamda rolü büyüktür. Nitekim evlilik dışı her türlü cinsellik günah olarak kabul edilmiştir.⁷⁹

Katolikliğe göre eşlerin birlikteliklerini karşılıklı olarak kabul etmelerini Tanrı bizzat kendisi onaylamıştır. Eşlerin sözleşmesinden, Tanrı buyruğunun tasdiklediği toplum içinde var olan bir kurum meydana gelir. Evlenen erkek ve kadın arasındaki

⁷⁵ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 140.

⁷⁶ Asife Ünal, "Hıristiyanlıkta Kadın ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış", *Dinler Tarihi Araştırmaları III*, Dinler Tarihi Derneği Yayınları, Ankara, 2002, s. 126.

⁷⁷ Matta 19:4-6.

⁷⁸ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 143.

⁷⁹ *a.g.e.*, s. 143.

sözleşme insanlar ile Tanrı arasındaki sözleşmeyle bir olur ve bütünleşir. Katolik mezhebi bunu “eşler arasındaki gerçek aşk Tanrı aşkı ile bütünleşir” şeklinde ifade etmektedir.⁸⁰

Katolik mezhebine göre, evlilik ve ailenin toplum için birçok fonksiyonu vardır. Neslin sağlıklı bir şekilde devam etmesi bu fonksiyonların en önemlisidir. Bunun yanında, evlilik ve ailenin varlığı ile, birlikte yaşamının sağladığı sevgi ve güven içinde hissetmek, fiziksel ve sosyal tatmin, nesiller arası kültürel aktarım işlevleri de görülmektedir.⁸¹

B. KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİKTE ERKEK VE KADININ GÖREVLERİ

Birbirlerine söz vererek evlilik yoluna giren çiftler, evlilik süreçleri boyunca birbirlerine karşı yerine getirmeleri gereken sorumlulukları yapmakla yükümlüdür. Kadın, eşine uyum sağlamak, evin tertibi, eşinin ve çocuklarının bakımını üstlenmek gibi sorumluluklara sahip iken erkek, evini geçindirmek, eşine ve çocuklarına bakmakla yükümlüdür. Evlilik boyunca kadının kocasına tabi olması, bütünüyle ona bağlı olması evliliğin sıhhati açısından önemlidir. Kutsal Kitap'ta bu konuya şu şekilde değinilmiştir: “*Ey kadınlar, Rab'be ait olanlara yaraşır biçimde, kocalarınıza bağımlı olun.*”⁸² başka bir pasajda ise; “*Öyle ki genç kadınları, kocalarını ve çocuklarını seven, sağduyulu, temiz yürekli, iyi birer ev kadını ve kocalarına bağımlı olmak üzere eğitebilsinler. O zaman Tanrı'nın sözü kötülenmez.*”⁸³

Evlilikte kadın ve erkeğin sorumluluğunda olan en önemli iki şey sadakat ve evliliğin bozulmazlığının bilincinde bir evlilik sürdürmektir. Eşlerin birbirlerine duydukları sadakat, sevgi ve bunların sonucunda ortaya çıkan çocuklar, kişileri Tanrı'ya yaklaştırır. Kutsallık atfedilen evlilik kurumunun gereği, eşlerinin birbirlerine karşı sorumlulukları yerine getirmesi ve ömür boyu bozulmazlığıyla ortaya çıkar.⁸⁴

⁸⁰ Dominik Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, Yayıncılık Matbaası, İstanbul 2000, s. 394.

⁸¹ Ünal, (Hıristiyanlıkta Kadın ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış) a.g.m., s. 125.

⁸² Koloseliler, 3:18.

⁸³ Titusa, 2:4.

⁸⁴ Pamir, a.g.e., s. 395.

Evlilik sürecinde kadının rolü hayatını kocasına ve çocuklarına adamaktır. Fakat kadın, bunu kendi benliğini yok ederek değil, aile ve çocukları üzerinde oldukça yetkin, baskın bir rol alarak yapmaktadır. Evlilikte erkek ne kadar etkin bir rol oynuyorsa kadın da aynı şekilde etkindir. Kadın daha çok ev düzeni, çocuklar gibi işlerde etkin iken, erkek evin geçimini sağlama ve ailenin dışarıyla kurulan ilişkisinde etkindir. Bu her zaman ve her şartta böyle olacak diye bir kaide yoktur. Karşılıklı antlaşma ve desteğin olduğu bir evlilikte rollerin değişmesi evliliğin sıhhati için olumsuz bir sonuç doğurmamaktadır.⁸⁵

Kadının evlilik boyunca iyi bir eş olabilmesi için öncelikli sorumluluğu iyi bir Hıristiyan-Katolik olmaktır. İyi bir Hıristiyan olan kadın, kocasına en iyi şekilde davranmalı, evin huzurunu sağlamalı, kocasına hissettiği sevgiyi hissettirmelidir. Kocasının ve evinin huzuru için elinden geleni yapmalıdır.⁸⁶ Evlilikte karar vermekle yetkili olan kişi erkektir. Kadın ise kocasının verdiği kararları desteklemeli ve yanında olmalıdır. Bu evliliğin sıhhati için oldukça önemlidir.⁸⁷

Kadının evlilikteki sorumlulukları evin içindeki düzen, çocuklar ve eşin bakımı ile sınırlıdır. Fakat ilk dönemlerde kadının evin dışında da var olduğu, sosyal yaşamın içinde bir birey olduğu hatta bazı dini görevlerde çalıştıkları görülmektedir. Ancak ilerleyen dönemlerde bu görevler erkeğe has kılınmış ve kadının hak ve sorumlulukları ev ile sınırlı kalmıştır.⁸⁸

Kutsal Kitap'ta kadının kocasına karşı sorumlulukları birçok ayette zikredilmiştir. Kadın eşine tabii olmalıdır.⁸⁹ Ölene kadar kocasıyla beraberdir.⁹⁰ Eşlerine sadık ve bağlı olmalıdır.⁹¹ Evin düzeni ve gereksinimlerinden sorumludur.⁹² Mütevazı, namuslu ve ağırbaşlıdır.⁹³ Kocasını kendi tahakkümü altına almak için çabalamaz.⁹⁴ Eşini ve evlatlarını sever.⁹⁵

⁸⁵ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 158.

⁸⁶ George Weaver, *Hıristiyan Evi*, (çev. Hande Taylan), GDK Yayınları, İstanbul 2014, ss. 29-30.

⁸⁷ Derek Prince, *Evlilik Antlaşması*, (çev. Sofia Dordel), GDK Yayınları, İstanbul 2013, s. 57.

⁸⁸ Ömer Faruk Harman, Hıristiyanlık'ta Kadın Algısı, *Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi, Kur'an ve Kadın Sempozyumu*, 4-5 Haziran 2010, Ankara ss. 60-61.

⁸⁹ I. Korintlulara, 14:34.

⁹⁰ Romalılara, 7:2-3.

⁹¹ Tekvin, 3:16; Efesoslulara, 5:22-24; Petrus'un 1. Mektubu, 3:1; Koloselilere, 3:18.

⁹² Titusa, 2:5; Timoteusa 1, 5:14.

⁹³ Titusa, 2:5; Timoteusa 1, 2:9-15.

⁹⁴ Timoteusa 1, 2:12.

⁹⁵ Titusa, 2:4.

Kadın yalnızca kocasına hizmet etmek ve onun ihtiyaçlarını karşılamak için yaratılmamıştır. I. Petrus'a Mektup'ta erkeklere karılarına saygı göstermeleri gerektiği zikredilmiştir: *“Ey kocalar, aynı şekilde sizden daha zayıf varlıklar olan karılarınızla anlayış içinde yaşayın. Tanrı'nın lütfettiği yaşamın ortak mirasçıları oldukları için onlara saygı gösterin.”*⁹⁶ Karı kocanın evlilikteki doğru davranış biçimi ise Kutsal Kitap'ta şöyle zikredilmiştir: *“Ey kadınlar, Rab'be bağımlı olduğunuz gibi, kocalarınıza bağımlı olun. Çünkü, Mesih bedeninin kurtarıcısı olarak inanlılar topluluğunun başı olduğu gibi, kadınlar da her durumda kocalarına bağımlı olsunlar. Ey kocalar, Mesih inanlılar topluluğunu nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin. Mesih, inanlılar topluluğunu suyla yıkayıp Tanrı'sal sözle temizleyerek kutsal kılmak için kendini feda etti. Öyle ki, inanlılar topluluğunu, üzerinde leke, buruşukluk ya da buna benzer bir kusur bulunmadan, görkemli bir biçimde kutsal ve kusursuz olarak kendine sunabilsin. Aynı şekilde, kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmelidir. Karısını seven kendini sever. Hiç kimse hiçbir zaman kendi bedeninden nefret etmemiştir. Tersine, onu besler ve kayırır, tıpkı Mesh'in inanlılar topluluğunu besleyip kayırdığı gibi. Çünkü biz O'nun bedeninin üyeleriyiz. Bunun için adam annesini, babasını bırakacak, karısına bağlanacak ve ikisi tek bir beden olacaklar.”*⁹⁷

Evlilikte erkeğin belli başlı üç vazifesi vardır. Öncelikle karısının kendisini sevdiği gibi onu sonsuz bir sevgiyle sevmelidir. İkincisi erkek kadından önce yaratıldığı için evin ve ailenin temel yetkisi erkektedir ve otorite sahibi olan erkektir. Son olarak da erkek, karısının temel gereksinimlerini karşılamalı ve evi geçindirmelidir.⁹⁸

Kadına annelik ve sevgi gibi görevler verilmişken erkeğe evlilikte düşen sorumluluk evin reisliğidir. Aslında kadının ve erkeğin evlilikteki sorumlulukları eşittir fakat erkeğin sorumluluğu evi geçindirmek iken kadının sorumluluğu evin düzeni, kocası ve çocuklarıyla ilgilenmektir. Çünkü yaratılış bakımından erkek fiziksel olarak daha güçlü iken kadının duygusal anlamda daha güçlüdür. Bununla birlikte kadının erkeğe

⁹⁶ I. Petrus, 3:7.

⁹⁷ Efesliler, 5/22-31.

⁹⁸ Andreas J. Köstenberger, *God, Marriage and Family Rebuilding the Biblical Foundation*, [SEP] Crossway Books, Illinois-USA, 2004, ss. 40-41.

sonsuz sevgi vermesi gerektiği gibi erkeğin de karısına sonsuz sevgiyi hissettirmesi gereklidir.⁹⁹

Evlilikte erkeğin yüklendiği sorumluluk Hz. İsa'nın Kiliseyle olan ilişkisine benzetilmektedir. Hz. İsa nasıl Kilisenin başıysa erkek de evin başı olarak görülmektedir. Erkeğe yüklenen evin otoritesi olmak ve evi geçindirme sorumluluğu evliliğin sıhhati açısından oldukça önemlidir. Ancak erkeğe verilen otorite, karısına kötü davranmasını meşru kılmamaktadır. Kocalara eşlerine saygı duymaları¹⁰⁰ ve onlara sadık kalmaları¹⁰¹ emredilmiştir. Kutsal Kitap'ta kocaların eşlerine nasıl davranmaları gerektiğinden ve evliliğin öneminden bahsedilmiştir: *“Ey kocalar, Mesih kiliseyi nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin. Mesih kiliseyi suyla yıkayıp tanrısal sözle temizleyerek kutsal kılmak için kendini feda etti. Öyle ki, kiliseyi üzerinde leke, buruşukluk ya da buna benzer bir şey olmadan, görkemli biçimde kendine sunabilsin. Amacı kilisenin kutsal ve kusursuz olmasıdır. Aynı biçimde kocalar da karılarını kendi bedenleri gibi sevmelidir. Karısını seven kendini sever. Hiç kimse hiçbir zaman kendi bedeninden nefret etmemiştir. Tersine, onu besler ve kayırır; tıpkı Mesih'in kiliseyi besleyip kayırdığı gibi. Çünkü bizler O'nun bedeninin üyeleriyiz. “Bunun için adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak.” Bu sır büyüktür; ben bunu Mesih ve kiliseyle ilgili olarak söylüyorum. Size gelince, her biriniz karısını kendisi gibi sevsin. Kadın da kocasına saygı gösterecektir.”¹⁰²*

Erkeğin, Hz. Havva'nın Hz. Adem'in kaburga kemiğinden yaratıldığını unutmaması ve buna bağlı olarak ona kendi bedeninden bir parça gibi davranması gerekmektedir. Eşine saygı duymalı, sevgi göstermeli, sadakatsizlik yapmamalı, şefkatli ve merhametli davranmalıdır. Evliliğin kutsallığını unutmadan, İsa ve Kilise birliğini yansıttığının bilincinde, örnek bir eş olmalıdır. Evlilik kurumunun ve ailenin huzuru için otoritesini kötüye kullanmamalıdır.

Evlilikte erkeğin koca olarak görevlerinin olmasının yanında baba olarak da büyük sorumlulukları vardır. Çocuklarına isim vermek, dindar birer birey olarak yetiştirmek, yetişkin olduklarında dine uygun bir evlilik yapmalarını sağlamak ve onları

⁹⁹ Üçal, Malcolm, ss. 147-157.

¹⁰⁰ I. Petrus, 3:7.

¹⁰¹ Süleyman'ın Meselleri, 5:18-20; Malaki, 2:14-15

¹⁰² Efeslilere, 5:25-33; Koloselilere 3:19.

desteklemek en önemli sorumluluklarındandır. Ayrıca çocuklarına dini yaşantıda veya sosyal hayatta örnek bir baba figürü çizmek, eşine karşı merhametli olduğu gibi çocuklarına karşı merhametli ve şefkatli olmak da erkeğin bir baba olarak evlilik içindeki sorumluluklarındandır.¹⁰³

Kadın ve erkeğin evlilikte tek beden olması, birbirlerinden başka kimseyle birlikte olunmaması evliliğin kutsallığı açısından önemlidir. Üçüncü bir kişinin girdiği evlilik kutsala saygısızlıktır. Çünkü Tanrı huzurunda, Mesih İsa'nın da ortak olduğu evlilikte üçüncü bir kişinin olması evliliğin kutsallığına atfedilen İsa ve Kilise birliğini zedeler. Bu yüzden eşlerin fiziksel ve sosyal tatminini sadece birbirlerinden sağlamaları gerekir. Kutsal Kitap'ta bununla ilgili şöyle söylenmiştir: *“Erkek karısına, kadın da kocasına hakkını versin. Kadının bedeni kendisine değil, kocasına aittir. Bunun gibi, erkeğin bedeni de kendisine değil, karısına aittir. Geçici bir süre için anlaşıp kendinizi duaya vermekten başka bir nedenle birbirinizi mahrum etmeyin. Sonra yine birleşin ki, kendinizi denetleyemediğiniz için Şeytan sizi ayartmasın.”*¹⁰⁴

Kadın, evin düzenini sağlama, kocasına ve çocuklarına sonsuz sevgi ve merhametini hissettirme, evin iç huzurunu sağlamak gibi kadınlık ve annelik görevlerini yapmakla yükümlüdür. Erkek ise evin reisi olma, karısına ve çocuklarına şefkatli, merhametli davranma, otoritesini yerli yerince kullanma, eşinin ve çocuklarının yiyecek-giyecek gereksinimlerini karşılama gibi kocalık ve babalık görevlerini yapmakla yükümlüdür. Bunların dışında evlilik süresince kadının ve erkeğin birbirlerine sadık olmak, hoşgörülü ve geçimli yaşamak gibi sorumlulukları vardır.

C. KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE EVLİLİK SÜRECİ

Aile, sosyal hayatın en temel unsurudur. Aralarında evlenme engeli bulunmayan, kendi iradeleriyle nikahlanan çiftlerin kurduğu bir kurumdur.¹⁰⁵ Hıristiyanlığın evliliğe dolayısıyla aileye verdiği önem nedeniyle aile kurma sürecindeki her aşama oldukça değerlidir. Evliliğin bozulmaz bir bağ ile kurulmuş olduğu göz önüne alındığında, eş

¹⁰³ Köstenberger, ss. 95-96.

¹⁰⁴ 1. Korintliler, 7:3-5.

¹⁰⁵ Mustafa Çağrı, “Aile”, İslâm'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1997, I, 78-79.

seçimi, evlenen kişiler arasında bir engelin bulunup bulunmadığı gibi meseleler büyük bir önem arz etmektedir.

Evlilik bağıyla kurulmuş olan aile, Tanrı tarafından kutsanan ve karı kocanın birbirine kopmaz bağlarla bağlı olduğu bir müessesedir. Tanrı'nın insan hayatındaki yeri ve öneminden sonra ailenin varlığı insanın anlam arayışında büyük bir boşluğu doldurur. Evlilik, kadının ve erkeğin hem bedenen hem ruhen birbirlerini tamamladıkları, sevgi, saygı ve sadakatin hâkim olduğu, Mesih'in de içinde bulunduğu bir yuvada yaşama imkânı sunan bir kurumdur.¹⁰⁶

Ailenin kurulmasının birçok amacı vardır. Bu amaçlardan en önemlileri sevgi, saygı, ait olma, güven duyma, paylaşma olarak sayılabilir. Karı ve kocanın birbirlerini desteklemek, iyi günde, kötü günde hep birlikte olmak, birbirlerine hayatı kolaylaştırmak gibi evliliğin gerektirdiği sorumluluklar vardır. Görevlerin yerine getirildiği, sevgi, saygı ve güvenin hâkim olduğu bir aile ortamının varlığı, iyi bir toplumun oluşması bakımından da önemlidir. Evlilik yoluyla meşru düzlemde neslin devam etmesi ve eşler arasında güvenli bir mahremiyet alanının oluşması, aile kurumunun sağlıklı bir toplum oluşumuna katkısının göstergesidir. Dolayısıyla aile kurumu, bireysel yaşam için önemli olduğu kadar toplumsal hayat için de önemli bir olgudur.¹⁰⁷

Evlilik ve evlenmenin getirdiği nikah akdi, eş seçimi, nikah töreni, evlenme engelleri gibi olgular insanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar bütünüyle yalnızca insana özgüdür.¹⁰⁸ İnsanın sevmeye, sevmeye, değer görmeye ve değer vermeye, paylaşmaya olan ihtiyacını karşılayan evlilik, Hıristiyan-Katolik ilahiyatında Tanrı'nın sevgisinin bir tezahürü olarak kabul edilmesinden ve kiliseyle birliği ifade etmesinden dolayı dini bir anlam da taşımaktadır. Bu sebeple, evlilik sürecindeki her aşamada Kilisenin rolü büyüktür.

Evlilik, Tanrı tarafından kurulmuş kutsal bir kurum olmasına karşın Yeni Ahit'te nikahın Kilise tarafından kısılanması gerektiği konusunda bir ayet yoktur. Evlilik kurumu, Tanrı'nın kutsadığı, Tanrı'yla bir olunan bir müessese olarak kabul edilmiştir. Bu sebeple

¹⁰⁶ bkz. İsmail Kulakçioğlu, *Aile ve Evlilik Bağları*, Bursa Protestan Kilisesi, Bursa, 2013.

¹⁰⁷ Osman Eskicioğlu, "Toplumsal Bir Olgu Olarak Nikah", *Dinlerde Nikah; Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı*, İstanbul, 2012, s. 126.

¹⁰⁸ Topçuoğlu, a.g.m., s. 81.

Kilise, otoritesini ele almıştır ve Katoliklerin, evliliğin kutsallığını idrak etmeleri amacını güderek nikah akdinin Kilisede yapılması gerektiği şartını koymuştur.

Katolik mezhebine göre evlilik, Tanrı ve Kilisenin bozulmaz birliğinin bir simgesi olarak kabul edildiği için Kilise bünyesinde kıyılmayan nikahı din adamları geçerli saymamıştır. Evlilik birliğinin bozulmaması ve eşler arasındaki sevgi bağının kuvvetlenmesi inancı evliliğin Tanrı huzurunda ve Kilisede yapılması sebebiyledir. Tanrı huzurunda ve Kilisede bir din adamı tarafından yapılmayan evliliğe kutsallık atfedilmez.¹⁰⁹ Yeni Ahit'te bu husus şöyle ifade edilmiştir: "*Onlar artık iki değil, bir bedendirler. İmdi Allah'ın birleştirdiğini insan ayırmasın.*"¹¹⁰ Evliliğin Kilisede Tanrı huzurunda gerçekleşmesi gerektiği konusunda Protestanlar, Katolikler ve Ortodokslardan ayrılır. Protestanlara göre evlilik kutsal bir sakrament olmadığı için evlilik akdinin Kilisede yapılmasını zorunlu görmezler.¹¹¹

Katolik mezhebinde boşanmaya yalnızca eşlerden birinin ölmesi veya zina yapması sonucunda izin verilmesinden dolayı evlenecek kişilerin birbirlerini seçerken büyük bir titizlik göstermesi gerekmektedir. Eşlerin birbirini sevmesi, birbirine güvenmesi, birlikte huzur ve mutlulukla yaşayabilecekleri bir yuva kurmaları için beklentilerinin bilincinde, ellerinden geldiğince öngörülü bir şekilde eş seçimi yapmalıdırlar. Zira Hıristiyanlıkta aile, sevgi bağlarıyla kurulur ve eşler birbirine verdikleri söze ölene kadar sadık kalmalıdırlar.¹¹²

İnsanın hayatı boyunca mutlu anları olduğu kadar acı tecrübeleri de vardır. Evlilik, yalnızca mutluluğun ve huzurun paylaşılması değildir. Hayatın getirdiği zorluklara beraber göğüs germek, çocukların dünyaya gelmesiyle beraber aile olmanın sorumluluğunu birlikte kaldırabilmek, her anlamda birbirlerini destekleyebilmek evliliğin gerekliliklerindedir. Bu yüzden eş seçimi, insanın aşkın olanla kurduğu bağda ve kendi karmaşasında kaybolmuş hissettiğinde açık bir kapı bulabilmesi için oldukça önemlidir.

Eş seçiminde Katolik mezhebine göre en önemli mesele evlenilecek kişinin inançlı biri olması gerektiğidir. Evlilik sevgi birliği olmakla beraber bir inanç birliği

¹⁰⁹ Gündüz, *a.g.e.*, s. 148.

¹¹⁰ Matta, 19:6.

¹¹¹ Tarakçı, *a.g.e.*, s. 116.

¹¹² Halil İbrahim Acar, "Evlenme Engeli Olarak Din Farkı", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.17, Erzurum 2002, s. 24.

olarak da kabul edilmiştir. Bu yüzden evlenmek üzere anlaşılan erkek ve kadının İsa Mesih'e iman etmiş olması gerekmektedir.¹¹³ Evlenme niyetinde olan kimse, doğru kişiyi seçmek için Tanrı'dan yardım dilemelidir. Hem sevgi bağının oluştuğu hem inanc birlikteliğinin olduğu kişiyle evlenilebilmesi için hassas davranılmalıdır.

Evlilik öncesinde eş adayları birbirlerini kendilerine uygun gördükten sonra karşılıklı antlaşmayla nişan yapılır. Nişanlılık, evlilik öncesi yapılan bir sözleşme manasını taşır.¹¹⁴ Nişan, evlenmeden önce kişilerin birbirlerini tanımak amacıyla yaptığı, iki kişinin evlenme vaadinde olduğu anlamına gelen bir aile müessesesidir.¹¹⁵ Hıristiyanlara göre nişan, eski zamanlarda nikah kadar önemli görülürken zaman içerisinde geleneğin kaybolmasıyla beraber önemini kaybetmiştir. Nişanlanan çiftler anlaşmazlığa düştüklerinde ayrılabilirler.

Katolik mezhebine göre evlilik sürecinde, evlenmeden önce flört etmek ve cinsel birliktelik yasaklanmıştır. Günümüzde bu, eskide kalmış ve kabul edilmeyen bir yasak olsa da ne Eski Ahit'te ne Yeni Ahit'te izin verilen bir eylem değildir.¹¹⁶ Katolik mezhebi, evlilik öncesi çiftlere, cinsel birlikteliği yasakladığı gibi cinsel birlikteliğe gidecek herhangi bir davranışı yapmasını da yasaklamıştır.¹¹⁷ Kutsal Kitap'ta evlenmeden önce zinaya yaklaştıracak eylemlerin yasak olmasıyla ilgili şöyle söylenmiştir: "*Zina etmeyeceksin, dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur. Eğer sağ gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme atılmasından iyidir. Eğer sağ elin günah işlemene neden olursa, onu kes at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir.*"¹¹⁸ Evlenecek bireylerin evliliğin Tanrı'nın gölgesinde yapılan bir eylem olduğunu, Mesih'in evlilikleri boyunca hep üçüncü kişi olarak onlarla birlikte olduğunu unutmadan yaşamaları gerekmektedir.

¹¹³ Üçal, Malcolm, a.g.e., 147-157.

¹¹⁴ Yıldız Abik, "Nişanlanma ve Nişanlılık", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, Ankara 2005 ss. 68-72.

¹¹⁵ Şükrü Selim Has, "Nişanın Bozulmasının Hukuki ve Dini/Ahlaki Neticeleri" (İslâm Hukuku ve Modern Hukuk Arasında Bir Mukayese), *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, İstanbul 2006, ss. 114-115.

¹¹⁶ *Marriage and Family The Missing Dimension*, United Church of God, Thomas Nelson Inc. USA 2007, s. 26.

¹¹⁷ a.g.e., s. 32-33.

¹¹⁸ Matta, 5:28-30.

Katolik mezhebine göre evlilik sürecinde kız ve erkeğin evlenme izninin olabildiği için en erken kaç yaşında evlenebileceği önemli bir konudur. Katoliklikte evlilik yaşı, zamana göre değişim gösterebilmektedir. Evlilik yaşıyla ilgili Kutsal Kitap'ta bir ize rastlanmaz. Konuyla ilgili sınırlar Kilise tarafından belirlenmiştir.

Eski Kilise Hukuku'nda en erken evlenme yaşı kızlar için 12, erkekler için 14 olarak kabul edilmiştir. Değişen şartlarla beraber kararlar da değişime gidilmiştir.¹¹⁹ Yeni Kilise Hukuku'na göre 16 yaşını doldurmamış hiçbir erkek ve 14 yaşını doldurmamış hiçbir kız geçerli bir evlilik yapamaz.¹²⁰ Günümüzde evlilik yaşı ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir. Genellikle evlilik yaş sınırı kızlar için 16, erkekler için 18 olarak kabul edilir.

Kiliseye göre evlilik sürecinde tespit edilmesi gereken bazı unsurlar mevcuttur. Bunlardan bazıları, evlenmek isteyen kişilerin, aralarında evliliğe engel teşkil edecek durumların ne olduğu, Katolik bir kişinin yabancıyla evlenebilme ve birden fazla eşe sahip olabilme imkânı, Katolik mezhebine göre evlilik törenlerinin nasıl olması gerektiği gibi unsurlardır.

1. Evlenme Engelleri

Hıristiyanlıkta kişilerin evlenmesine mâni olan durumlar Yeni Ahit'te belirtilmemiştir. Evlenme engellerinin menşeinin bir kısmını Eski Ahit oluşturur. Bu yasakları belirleyen evlilikle ilgili diğer kurallar ve yasaklarda olduğu gibi yine Kilise Hukuku'dur. Hıristiyanlıkta, bazı akrabalık ve din bağları, işlenen suçlar ve bazı hastalıklar kişiler arasında evliliği kesin bir şekilde engellemiştir.¹²¹

Kilise literatüründe akrabalık durumlarını belirten bazı kavramlar vardır. Bunlar, Kan akrabalığı anlamına gelen *consanguineus* ve evlilik bağıyla oluşan kayın hısımlığı anlamına gelen *affinitas* olarak iki gruba ayrılır. Kan akrabalığı ise kendi içinde ikiye ayrılır: üstsoy-altsoy hısımlığı anlamına gelen *linea recta* ve yansoy hısımlığı anlamına gelen *linea collateralis*. Hıristiyan bir inanır üstsoy-altsoy hısımlığı bulunan biriyle kesinlikle evlenemez; yansoy hısımlığı bulunan dördüncü dereceye kadar olan

¹¹⁹ Ünal, (Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri), s. 284.

¹²⁰ Musa Osman Karatosun, "Din ve Ahlak İlkeleri Çerçevesinde Katolik Kilisesi'nin Mahremiyet Algısı", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Dinler Tarihi, ABD, s. 11.

¹²¹ Ünal, (Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlilik Törenleri), s. 285.

akrabalarıyla evlenmesi mümkün değilken beşinci ve sonraki dereceden yansoy hısımlarıyla evlenmesi mümkündür.¹²²

Kiliseye göre kan hısımlığından dolayı oluşan evlenme engelleri önceden 7. dereceye kadar olan akrabaları içerirken sonradan değiştirilmiş ve 3. dereceye kadar olan akrabaları kapsayacak duruma getirilmiştir. Yani, anne-baba, dede-nine ile çocuklar ve torunlar arasında; amca, dayı, hala, teyze ile yeğenler arasında; kardeş çocukları ve torunları yani kuzenlerin arasında evlenme 3. dereceye kadar men edilmiştir.¹²³

Evlilik ile oluşan akrabalıklardan olan kayın hısımlığı, evlilik sona erse de devam eder ve erkek ve kadın kayın hısımlığıyla bağlı olduğu kimselerle evlilik bittiğinde de evlenemez. Yani, Hıristiyan-Katolik bir kimsenin, evlendiği kişinin annesi-babası, dedesi-ninesi ve çocuklarıyla evlenmesi evlilik esnasında da evlilik bittikten sonra da yasaktır. Fakat yapılan evliliğin bitirilme sebebine göre bazı farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Fransız Medeni Kanunu'nda evlilik, boşanma sebebi ile sona erdiyse evlenme yasak kabul edilirken, ölüm sebebiyle sona erdiğinde yasak söz konusu değildir.¹²⁴

Kayın hısımlarıyla oluşan evlenme engellerinde eşin kardeşleriyle evlenme konusunda ihtilaf vardır. Kilise, kan bağından oluşan evlilik engellerini sınırladığı gibi kayın hısımlığı sebebiyle oluşan evlenme engellerini de sınırlamıştır. Kayın hısımlığı önceden 7. dereceye kadar yasak olduğu kabul edilirken, günümüzde 2. dereceye kadar eşin kardeşleriyle evlenme engeli bulunmaktadır. İkinci dereceyle kastedilen, kişinin evlendiği kimsenin kardeşleriyle ve kardeşlerinin çocuklarıyla evlenememesidir.¹²⁵

Evliliğe engel unsurlar yalnızca akrabalık ilişkileriyle sınırlı değildir. Evliliğe mâni olan birtakım etmenler mevcuttur. Bunlardan bazıları kalıcı bazıları ise geçicidir. Bu manileri belirleyen veya feshedebilecek olan en üstün otorite Katolik Kilisesi'dir.

Evliliğe engel teşkil edecek etmenler şunlardır: Evlilik yaşı, cinsel rahatsızlık, çok eşlilik, vaftiz olmama, cebren evlenme, evlenmek için suç işleme, akrabalık şüphesi.

¹²² Osmanoğlu, a.g.m., s. 10.

¹²³ Ünal, a.g.m., s. 285.

¹²⁴ Ünal, a.g.m., s. 285.

¹²⁵ Karatosun, a.g.m., s. 14.

Yukarıda belirtildiği gibi, 16 yaşını doldurmayan hiçbir erkek ve 14 yaşını doldurmayan hiçbir kız sahih bir evlilik yapamaz. Ancak piskoposlar bu yaşın limitini yükseltme hakkına sahiptir.

Erkek veya kadının evlenmeden öncesinde de var olan ve evlilik esnasında da devam eden, cinsel birlikteliğe girmeye engel fiziksel veya psikolojik bir kusuru varsa evlilik geçersiz kabul edilir. Fakat kişilerden birinin kısır olması evliliğe engel teşkil etmez. Ayrıca Bir başkasıyla evlilik bağının devam ettiği bir kimse, aynı anda başkasıyla bir evlilik gerçekleştiremez. Çok eşlilik kesin olarak yasaklanmıştır.

Evlenen kişilerden birinin vaftiz olmaması durumunda evlilik geçerli sayılmaz. Ayrıca bir adamın bir kadını kaçıırıp veya tehdit edip zorla evlenmesi durumunda evlilik geçerli değildir. Ancak kadın o kişiden kurtulup güvenli bir yerde kendi iradesiyle evlenme beyanında bulunursa geçerli olur.

Evli olmayan bir kimsenin evli olan biriyle evliliğini geçerli kılmak için, evlenmek istediği kişinin eşini öldürürse veya öldürmeye kalkarsa o evlilik geçerli olmaz.¹²⁶

Kilise Hukuku'na göre Katolik birinin, zina ettiği kişinin bazı akrabalarıyla evlenmesi yasaktır. Bir kadının, annesinin, ninesinin, kızının ve torununun zina yaptığı erkekle evlenmesi menedilmiştir. Erkeğin ise, babasının, dedesinin, oğlunun ve torununun zina yaptığı kadınla evlenmesi menedilmiştir. Fakat bu yasak günümüzde birçok yerde kaldırılmıştır.¹²⁷

Katolik mezhebinde, süt hısımlığı ve evlat edinme evlenmeye bir engel teşkil etmemektedir. Erkeklerin sünnet olması konusunda ise, Eski Ahit'te sünnetsiz evlilik yasak kılınmışken Pavlus bu yasağı kaldırmıştır ve sünnetsizliği evlenmeye mâni görmemiştir.

2. Yabancıyla Evlenme

Katolik mezhebinde, Hıristiyan olmayanlarla evlilik hoş görülmemiştir. Ayrıca Katolik Kilisesi'ne göre Katolik olmayanlarla evlilik yasaktır. Buna "karışık evlilik" adı

¹²⁶ Osmanoğlu, a.g.m., ss. 10-13.

¹²⁷ Ünal, a.g.m., s. 286.

verilir. Hıristiyanların Hıristiyan olmayanlarla evliliği uygun görülmemişken, mezhep farklılığının yarattığı engel konusunda mezhepler arasında farklı görüşler bulunmaktadır.

Pavlus, Korintoslular'a Mektubu'nda konuyla ilgili şunları ifade eder: “*Eğer bir kardeşin iman etmeyen karısı varsa ve kadın kendisiyle oturmağa razı ise onu bırakmasın. Ve bir kadın ki iman etmeyen kocası vardır ve o kendisiyle oturmağa razıdır, kocasını bırakmasın. Çünkü iman etmeyen koca, karısında takdis olunur ve iman etmeyen karı, kardeşte takdis olunur; yoksa çocuklarınız o halde murdar olurdu; fakat şimdi mukaddestirler*”¹²⁸ İncil'de yer alan bu ifade, Hıristiyan bir kimsenin Hıristiyan olmayan biriyle evli olmasını mümkün görmüş olsa bile Hıristiyanlar bu ifadeyi farklı şekilde yorumlamıştır.¹²⁹ Hıristiyanlar, Pavlus'un bu ifadesinde, mevcut olan evliliğin devamı konusunda fikir beyan ettiğini, evlilik bağı kurulmadan önce bunun mümkün olmadığı şeklinde yorumlamıştır. Yani Hıristiyanlara göre Pavlus, Hıristiyan bir kimsenin farklı dine mensup olan biriyle evlenmesinde sakınca gördüğünü ifade etmiştir.¹³⁰ Nitekim Hıristiyan evliliğinde, taraflardan birinin farklı bir din mensubu olması evliliğe engel teşkil edeceğinden, ancak Hıristiyanlığa girmesi şartıyla evlenmesine izin verilmiştir.¹³¹

İlk dönemlerde Pavlus'un sözlerinden yola çıkarak Hıristiyan bir kimsenin Hıristiyan olmayan biriyle evlenmesi hususunda kesin ve net bir yargıya varılmamıştır. Hıristiyan nüfusunun artması ve pratik hayatta yabancı biriyle evlenme problemiyle karşılaşılması bu konuyu tartışmaya açmıştır. Örneğin Augustin'in babası Hıristiyan değildir. Sonraki yıllarda Hıristiyanların Hıristiyan olmayanlarla evliliği gündeme gelmiş ve yasaklanmıştır.¹³²

Kilise Hukuku, 12. Asra kadar Hıristiyan bir kimsenin, Hıristiyan olmayanla kurduğu evliliği geçersiz kabul etmiştir. Zira evlenme, Mesih ve Tanrı'nın evlenen kişilerle birliğini sembolize eder. Kişilerden birinin Mesih'e inanmamış olması bu birliği zedeler.¹³³

¹²⁸ I. Korintoslulara, 7:12-14.

¹²⁹ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 150-153.

¹³⁰ Hamza Aktan, “Kur'an ve Sünnet Işığında Zimmilerin Hak ve Yükümlülükleri”, *Kur'an-ı Kerim'de Ehl-i Kitab*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007, s. 383.

¹³¹ Ali Osman Ateş, *İslâm'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Âdetleri*, İstanbul: Beyan Yayınları, 1996. s. 318.

¹³² Seyfeli, *a.g.e.*, s. 360.

¹³³ Topçuoğlu, *a.g.m.*, s. 87.

Günümüzde Hıristiyan bir kimsenin Hıristiyan olmayan bir kimseyle evlenmesi bir kural niteliğinde görülmemiştir.¹³⁴ Hıristiyan ülkelerde resmi nikahın, nikah akdini geçerli kılması sebebiyle evlenecek çiftler arasında böyle bir engel görülmeyip evlilikleri geçerli sayılmıştır. Bir Hıristiyanın, bir Yahudi veya Müslümanla evliliği mümkün görülmüştür.¹³⁵

Katolik Kilisesi, farklı dine veya inanca mensup olan kişilerle evlenilmesi hususuna hep çok sert ve kesin bir tutum sergilemiştir.¹³⁶ Yahudi ve Müslümanlarla evlenmek isteyen kişilere karşı hep sert bir tepki verilmiş ve kabul edilmemiştir. Bununla beraber “karışık evlilik” adı verilen farklı mezheplerin evliliği konusunda da katı bir tutum izlese de zamanla bazı izinler verilmeye başlanmıştır.

Katolik Kilisesi, farklı bir dine veya inanca mensup kişiyle evlenmenin yasak olmasının yanında başka bir mezhepten biriyle evlenilmesini de uygun bulmamaktadır. Buna “Katolik birinin Katolik olmayan vaftizli biriyle evliliği” anlamında “karışık evlilik” adı verilir. Bu şekilde bir evliliğin yasal olabilmesi için episkopostan “özel acil izin” alınması gerekmektedir. Eşler çocuklarının Katolik Kilisesi’nde vaftiz edileceğini ve Katolik mezhebinin eğitim koşullarına göre çocuklarını yetiştireceklerini kabul ederlerse evlenmelerine izin verilmektedir.¹³⁷

Kilise Hukuku’na göre Hıristiyan bir kimsenin Hıristiyan olmayan biriyle evliliği kesinlikle yasaktır. Katolik bir kimsenin Katolik olmayan biriyle evlenmesi hoş görülmemekle birlikte bu şekilde yapılmış bir evlilik geçerli kabul edilir. Bu şekilde olan evliliklerin geçerli olabilmesi için bazı koşullar öne sürülmüştür. Bunlardan en önemlisi dünyaya gelecek çocukların eğitim ve öğretiminin Katolik mezhebine göre yapılmasıdır. Ayrıca eşlerden Katolik olan kişinin mezhebinin gerekliliklerini özgür bir şekilde yapabilmesi, Katolik olmayan eşine kendi inancını sevdirmeye çabalaması ve Kilisede kısılan nikahın Katolik bir din adamı tarafından kısılması gibi koşulların yerine getirilmesi gerekir.¹³⁸

¹³⁴ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 153.

¹³⁵ Nihat Dalgın, *İslâm Hukukuna Göre Müslüman-Gayr-i Müslim Evliliği*, Samsun: Etüt Yayınları, 2005. s. 20.

¹³⁶ Ateş, *a.g.e.*, s. 318.

¹³⁷ Pamir, *a.g.e.*, s. 393.

¹³⁸ Ünal, a.g.m. (Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri), s. 286.

Katolik Kilisesi karışık evliliği hoş görmese de bu tür evliliklerin önüne geçememiştir. Bu yüzden Hıristiyan mezhepleri karışık evlilik sorununu çözmek için ortak bir kurul oluşturmuşlardır. Bu kurul, eşlerin arasında mezhepsel ayrımın getirdiği gerilimi en aza indirmeye ve ortak noktada buluşulmasına yardımcı olur.¹³⁹

Hıristiyanların Hıristiyan olmayan biriyle evlenememe hususunun ortaya çıkmasının en önemli sebebi evliliğin sona ermesiyle ilgili kurallardır. Evlilik kurumunun kutsallığının sonucunda evlenen çiftlerin boşanması yasaklanmıştır. Fakat yabancıyla yapılan bir evlilikte tarafların bu konuya aynı bakış açısıyla bakması mümkün değildir. Hıristiyan birinin evlendikten sonra belirli istisnalardan dolayı boşanması durumunda bile başkasıyla evlenmesi yasaktır. Yabancıyla evlenme durumunda ise Hıristiyan eş bu yasağa uyması gerekirken Hıristiyan olmayan eş için bu yasak geçerli olmayacaktır. Bu zıtlıkların ve problemlerin ele alınması sonucunda yabancıyla evlenme yasaklanmıştır.¹⁴⁰

Ortodokslara göre ise Ortodoks bir kimsenin Hıristiyan olmayan biriyle evlenmesi hoş görülmez iken Ortodoks olmayan biriyle evlenmesine izin verilmiştir. Protestanlık ise bu konuda Kiliseyi sert bir şekilde eleştirmiş ve eşler arasında din ve mezhep farklılıkları olması durumunda evliliği geçerli saymıştır.¹⁴¹

3. Çok Eşlilik

Kutsal Kitap'ta çok eşliliğin yasak olmasına dair bir malumat bulunmamaktadır. Bu yüzden bu konudaki uygulamalar ve düşünceler zamana göre değişiklik göstermiştir. Fakat genele bakıldığında, çok eşliliğin yasaklandığı ve tek kadınla evlenmenin geçerli olan evlilik şekli olduğu kabul edilmiştir.¹⁴²

Kutsal metinlerde ve konsillerde çok eşliliğe dair bir yasağın bulunmamasından dolayı Hıristiyanlar arasında farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır.¹⁴³ Nüfusu dengeleme, ekonomik sebepler, yapılan savaşlardan dolayı erkek nüfusunun azalması gibi sebeplerle veya sadece zevk için özellikle eski zamanlarda Hıristiyanların çok eşli evlilikler yaptığı

¹³⁹ Pamir, *a.g.e.*, s. 394.

¹⁴⁰ Ünal, *a.g.e.*, s. 86.

¹⁴¹ Tarakçı, *a.g.e.*, 263.

¹⁴² Ahmet Güç, *Dinlerde Mabet ve İbadet*, İstanbul: Esra Fakülte Kitabevi, 1999, s. 208.

¹⁴³ Aydın, *a.g.e.*, s. 200.

görülmektedir.¹⁴⁴ Pavlus'un çok evliliği sadece belirli bir zümre için uygun görmemesi de çok evliliğin yasaklığı konusunda farklı uygulamaların olmasının bir sebebidir.¹⁴⁵

Kilisenin evliliğe bakış açısı zamanla değişim göstermiştir. Önceleri evliliğin bekar olmaktan daha iyi olmadığı düşünülüp tartışılırken sonrasında evliliğin kutsal bir birliktelik olduğuna karar verilmiş ve sakrament seviyesine yükseltilmiştir. Bunun sonucunda evlenen iki kişinin birlikteliğinin Kilise birliğini sembolize ettiğine kanaat getirilmiş ve çok eşlilik uygun görülmemiştir.

Katolikler, Hz. İsa gelmeden önce evlilik kurumunun çok eşlilik ve boşanmalar sebebiyle yozlaştığını düşünmektedirler. Hz. İsa ile beraber tek eşlilik uygulanmaya başlanmış ve evliliğin kutsallığının sonucu olan bozulmazlığın da şart koşulmasıyla evlilik olması gereken düzene kavuşmuştur.¹⁴⁶

Çok eşliliğe dair kıssaları genelde Eski Ahit'te görmek mümkündür. Hz. Süleyman'ın ve Hz. İbrahim'in yaptığı evlilikler ve anlatılan hikayeler bunlara örnektir. Bu kıssalarda gösterilen çerçevede aile içi huzursuzluk hüküm sürdüğü için Tanrı'nın çok eşliliği hoş görmediği sonucuna varılmıştır. Bu yüzden Hz. İsa, Yeni Ahit ile yozlaşan evlilik kurumunu revize etmiş ve kutsallık derecesini yükseltmiştir.¹⁴⁷

Katolikler, çok eşliliğin evlilikte huzuru zedeleyeceğini belirtmiştir. Birden fazla eşin olması evin içinde kıskançlığın olduğunu gösterir ve bu Hıristiyan evlilik anlayışına uygun değildir. Üçlü birliği sembolize eden (eşler ve Kutsal Ruh) evliliğin, birden çok kadınla gerçekleşmesi durumunda kutsallık bozulur. Bu yüzden çok eşlilik, kutsal metinlerde kesin bir delil bulunmamasına rağmen sahih kabul edilmemiştir.¹⁴⁸

Evlilik, kadın ve erkeğin birbirlerine duydukları aşkın ve sevginin neticesinde doğan bir kurumdur. Çok eşlilik, kadın ve erkeğin birbirine duyduğu aşka ve sevgiye ihanettir. Bu ihanetin evlilikte olumlu sonuçlar doğurması neredeyse imkansızdır. Bu yüzden karı ve koca birbirlerine sadık kalmak ile mükelleftir. Evlilik, eşlerin birbirlerini özel kılmasının bir sonucudur ve bunun aksi evlilik kurumunu derinden sarsar.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Ünal, (Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri), s. 299.

¹⁴⁵ I. Timetosa, 3:2-12.

¹⁴⁶ Köstenberger, *a.g.e.*, s. 61.

¹⁴⁷ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 160-161.

¹⁴⁸ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 160-161.

¹⁴⁹ Pamir, *a.g.e.*, s. 396.

Pavlus, kilisede çalışacak din adamlarının “tek karılı” olmasını şart koşturmuştur: “Görevliler tek karılı, çocuklarını ve evlerini iyi yöneten kişiler olsun.”¹⁵⁰ Başka bir pasajda ise; “İhtiyar seçilecek kişi eleştirilecek yönü olmayan, tek karılı biri olsun. Çocukları imanlı olmalı, sefahetle suçlanan ya da asi çocuklar olmamalı.”¹⁵¹ demiştir. Bu metinlerden yola çıkarak tek eşliliğin daha uygun görüldüğü sonucuna varılmaktadır. Fakat Pavlus’un “tek karılı” derken hayatında sadece bir kere evlenmek olarak yorumlayanlar da mevcuttur.¹⁵²

Tek eşliğin meşru evlilik çeşidi olduğunun başka bir kanıtı da Hz. Adem’e eş olarak sadece Hz. Havva’nın yaratılmış olmasıdır. Yalnızca Hz. Havva’nın Hz. Adem’in kaburgasından yaratılmış¹⁵³ olması bu düşüncüyü pekiştirmektedir. Eğer Tanrı’nın istediği evlilik çeşidi çok eşlilik olsaydı Tanrı Hz. Adem’in kaburgasından eş olarak birden çok kadın yaratabilirdi diye düşünülmüştür. Nitekim Hz. Nuh’un tek eşli olmasından da aynı sonuca varılmaktadır.

Kutsal Kitap’ta çok eşliliğin kesin bir dille yasaklanmasına veya meşru olmasına dair bir ayetin bulunmaması konuyu muallak bırakmıştır. Yeni Ahit’in yorumlanması sonucunda çok eşliliğin yasak olmadığına fakat Hıristiyan evliliğin ruhuna muhalif olduğu için uygun görülmediğine kanat getirilmiştir. Örneğin Yeni Ahit’te geçen “on kız benzetmesi” pasajı çok eşlilik bağlamında değerlendirilmiştir: “O zaman Göklerin Egemenliği, kandillerini alıp güveyi karşılamaya çıkan on kıza benzeyecek. Bunların beşi akıllı, beşi akılsızdır. Akılsızlar, yanlarına kandillerini aldılar, ama yağ almadılar. Akıllular ise, kandilleriyle birlikte kaplar içinde yağda aldılar. Güvey gecikince hepsini uyku bastı, dalıp uyudular. Gece yarısı bir ses yankılandı; ‘İşte güvey geliyor, onu karşılamaya çıkın!’ Bunun üzerine kızların hepsi kalkıp kandillerini tazelediler. Akılsızlar akıllulara, ‘Kandillerimiz söniyor, bize yağ verin!’ dediler. Akıllular, ‘Olmaz! Hem bize hem size yetmeyebilir. En iyisi satıcılara gidin, kendinize yağ alın’ dediler. Ne var ki onlar yağ satın almaya giderken güvey geldi. Hazırlıkları olan kızlar, onunla birlikte düğün şölenine girdiler ve kapı kapandı. Daha sonra gelen öbür kızlar, ‘Efendim, efendimiz aç kapıyı bize’ dediler. Güvey ise; ‘Size doğrusunu söyleyeyim, sizi

¹⁵⁰ I. Timoteosa, 3:12.

¹⁵¹ Titusa, 1:6.

¹⁵² Seyfeli, a.g.e., s. 349.

¹⁵³ Tekvin, 2:21-22.

tanımıyorum' dedi."¹⁵⁴ Bu benzetmeden çok eşliliğe izin verildiği sonucunu çıkarımlar olmuştur. Fakat Kutsal Kitap'ta evlilikten bahsedildiğinde her zaman bir erkek ve bir kadının evliliğinden bahsedilmiştir. Yeni Ahit'te Tekvin'de geçen "*Bunun için insan anasını babasını bırakacak ve karısına yapışacaktır. İkisi bir beden olacaklardır.*"¹⁵⁵ ayeti yinelenen sonra "*Onlar artık iki değil bir bedendirler. İmdi Allah'ın birleştirdiğini insan ayırmayın.*"¹⁵⁶ denilmiştir. Bu ifadelerde tek eşliliğe vurgu yapıldığı açıktır. Ancak görüldüğü gibi çok eşliliğin açık bir ifadeyle yasaklandığına dair de bir ifade yoktur. Bu yüzden çok eşliliğin uygulanması da uygulanmaması da dini bir gerekçeyle değil daha çok sosyal yaşantının ürünü olarak ortaya çıkmıştır.¹⁵⁷

Tarih boyunca çok eşlilik konusu tartışılmış ve çok eşliliğin evliliğin içinde huzursuzluk çıkardığı ve evliliğin kutsallığına aykırı olduğu gerekçeleriyle meşru olan evliliğin tek eşlilik olduğu kanaatine varılmıştır.¹⁵⁸

Hıristiyan mezheplerinden bazıları çok eşliliğe karşı olumlu bir tavır takınmıştır. Bazılarına göre Tanrı, daha çok çoğalmak için çok eşliliğe izin vermiştir. Örneğin Protestanlığa göre çok eşliliğin boşanmaktan daha iyi bir seçenek olduğunu, insanın fitratından dolayı buna meylettiğini ve bu yüzden gayrimeşru ilişkilerin yaşandığını iddia etmiş ve çok eşliliğin caiz olduğunu savunmuştur. Anabaptistler ise çok evliliğin meşru olduğunu ve Hıristiyan bir kimsenin birden fazla karısı olması gerektiğini savunmuşlardır. Mormonlar ise çok eşliliği meşru görmeyen de ilerisine gidip olması gereken düzenin çok eşlilik olduğunu iddia etmişlerdir.¹⁵⁹

4. Evlilik Töreni

Yeni Ahit'te nikah ve evlilik töreninin nasıl yapılacağıyla ilgili bir bilgiye rastlanılmaz. Bu yüzden Hıristiyanlar evlilik törenlerini önceden Yahudi geleneğine göre yaparken ilerleyen zamanlarda kendi inanç sistemlerine göre yapmaya başlamışlardır. Hıristiyan-Katolik inancına göre evlilik törenleri nişan anlamına gelen *sponsalia* ve nikah anlamına gelen *nuptia* olmak üzere iki aşamadan oluşur. Nişan merasiminde eşler ellerini

¹⁵⁴ Matta 25:1-12.

¹⁵⁵ Tekvin 2:24.

¹⁵⁶ Matta 19:5-6.

¹⁵⁷ Ünal, *a.g.e.*, s. 118.

¹⁵⁸ Zeynel Abidin Ataşalan, *Tevrat İncil ve Kuran-ı Kerime Göre Aile Kavramı, (Yüksek Lisans Tezi)*, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Ocak, 2008, s. 42.

¹⁵⁹ Ünal, *a.g.e.*, s. 120.

birleştirek birbirlerine sadakat sözü verirler. Bir sonraki aşama olan nikah için birbirlerine yüzükleri alıp verirler. Nişandan sonra çiftlerin birbirleriyle anlaşamaması durumunda kilisenin müdahalesi olmadan nişan bozulabilir. Nikah merasiminde ise, babası gelini damada teslim eder, Kutsal Ruh ile kutsanırlar ve evlilik sözleşmesi gerçekleşir.¹⁶⁰

Katolik mezhebine göre, Kilisede evlenmek bir gelenek değil, Mesih'e inanmanın bir gereği olarak görülmüştür. Çünkü Kilise bir mekândan ibaret olmayıp, bir cemaattir. Cemaat, Hıristiyan bir kişinin hayatının bir parçasıdır. Dolayısıyla Hıristiyan bir kişi için Kilisede evlenmek, inancını din kardeşleriyle paylaşmak demektir.¹⁶¹ Dini yaşayışı kuvvetli olmayan bir Hıristiyan bile evliliğini Kilisede yapmaktadır. Bu, evliliğin kutsallığının bir göstergesidir.

Evliliğin Kilisede gerçekleşmesi, evlilik kurumunun mukaddesliğini ve önemini vurgulamaktadır. Eşler Kilisede Tanrı'nın huzurunda birbirlerine bağlanırken aynı zamanda İsa Mesih'e de kutsal bir bağ ile bağlanırlar. Nikah töreni, kadının bağlanmış olduğu Kilisede gerçekleşir.¹⁶²

Daha eski dönemlerde evlilik sözleşmesinin yapılması için bir dini tören bulunmamaktaydı. Dolayısıyla evlilik akdinin Kilisede olması gerektiğine dair bir kural yoktu. Dini bir akitle yapılmayan evlilik, Trent Konsili'ne kadar geçerli görülmüştür. Trent Konsili'nde alınan Tametsi Kararnamesi'nde ise artık hiçbir evliliğin rahibin ve iki şahidin huzurunda yapılmadıkça geçerli sayılmayacağı kararı alınmıştır. Bu kararlar birlikte, Kiliseye evlilik hukukunu düzenleme yetkisi verilmiştir. Bu durum, Kiliseye güç kazandırmıştır.¹⁶³ Ayrıca bu karardan sonra evlilik akdinin, Kilisede, din adamının huzurunda bir törenle yapılması gerektiği bütün Hıristiyanlarca kabul edilmiştir.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Ali Rafet Öskan, *Fundamentalist Hıristiyanlık; Yedinci Gün Adventizmi*, 2. B., Ankara: Seba Yayınları, 1998, s.165.

¹⁶¹ P. Iannitto, *Hıristiyan Gençlerin El Kitabı*, İstanbul, 1989, s. 55-57.

¹⁶² Nihat Durak, *Süryani Ortodoks Kilisesin'de İbadet*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2011, ss.280-288.

¹⁶³ Şirin Tekeli, "Çağdaş Evliliğin Ortaçağ Kökenleri", *Aile Yazıları*, Ankara: Aile Araştırma Kurumu (AAK) Yay., 1991, IV/427-439

¹⁶⁴ Bahçekapılı, a.g.m., s. 35-36.

Bir sır/sakrament olarak görülen evliliğin, 12. Yüzyılda alınan kararlarla beraber din adamının huzurunda ve gözetiminde gerçekleştirilmesi şarttır. Bu bağlamda nikah merasimleri Kilisede dini ayin şeklinde yapılmaktadır.¹⁶⁵

Katolikler arasında yapılan evlilik töreni, Kilisede Kutsal Ayin sırasında yapılmaktadır. Bunun sebebi Kilisenin Paskalya ile olan bağıdır. Evlenen çift Evharistiya'yı alarak Mesih ile tek beden olma olgusunu pekiştirir. Kilisede evlenecek olan Katoliklerin, nikah töreninden önce günah çıkartmaları uygun görülmektedir. Katolik evliliklerinde çiftler birbirlerine karşılıklı evlilik onayını vermekte iken Ortodokslarda eşler onay verdikten sonra evlilik antlaşmasının nişanesi olarak başlarına taç takılır.¹⁶⁶

Kilisede nikah töreni yapmak, evliliğin kurumsallaşmasının şartı olarak kabul edildiği için Kilise insanlar üzerindeki etkisini artırmıştır. Evliliğin kutsallığı ve geçerliliği açısından Kilisenin önem kazanmasıyla beraber devlet ile Kilise arasındaki güç çatışması uzun yıllar devam etmiştir. Bu sebeple bazı ülkelerde medeni evlilik ve dini evlilik gibi ayrımlar ortaya çıkmıştır. Medeni evliliğe ancak eşlerden ikisinin de Katolik olmadığı durumlarda izin verilmiştir. Katoliklerde ise medeni nikahın olduğu ülkelerde çiftlerin medeni nikah kıymasına müsaade edilmiştir. Fakat bu izin resmi kayıtlara evliliğin geçmesi ve doğacak çocukların buldukları ülkede nüfusla ilgili problemler yaşamaması içindir. Medeni nikahla evlenen Katoliklerin birlikte yaşamasına müsaade edilmemiştir. Geçerli bir evlilik için dini nikah yapılması şarttır.¹⁶⁷

Hıristiyanlıkta evlilik töreniyle ilgili uygulamalarda mezhepler arası farklılıklar bulunsa da ortak kabul edilen uygulamalar mevcuttur. Kilisede evlilik merasimi genelde *Missa* (komünyon) ayini sırasında yapılır. Yeni evlenecek çiftler için bazı dualar yapılır, ilahiler okunur. Çiftler ana sunak önünde durur, yanlarında da iki şahit bulunur. Rahip nikahın önemine binaen bir konuşma yapabilir. Bu konuşma genelde Hz. İsa'nın Kana köyünde bir evlilik törenine katılmasının ve kutsamasının evlilik bağına önemini ifade etmesiyle ilgili olur. Daha sonra evlenecek çifte serbest iradeleriyle birbirleriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorulur¹⁶⁸ ve olumlu cevap alınca çiftlerin birbirlerinin

¹⁶⁵ Gündüz, a.g.e., s. 169.

¹⁶⁶ Pamir, a.g.e., s. 391.

¹⁶⁷ Ünal, a.g.m., (Hıristiyanlıkta Kadın ve Aile Hayatına Genel Bir Bakış), ss. 129-130.

¹⁶⁸ Sarıkçıoğlu, a.g.e., ss. 297-298.

sağ ellerini tutmaları istenir. Akabinde onların Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına birleşmiş oldukları ilan edilir. Sonrasında ikisinin de üstüne kutsal su serpilir ve kadının ve erkeğin yüzüğü takılır.¹⁶⁹ Evlilik töreni böylece tamamlanmış olur.

Örnek evlilik merasimi şöyle gerçekleştirilir:

Dua ve Kutsal Kitap'tan bölümler okunur. Daha sonra nikah törenine geçilir. Rahip kadına şöyle der:

“Allah'ın gerçek sevgisinin ve evlilik hayatının amacını ve manasını bildiren sözleri dinlediniz. Şimdi eş olarak karşılıklı birbirinize söz veriniz.”

Nişanlılar “evet” diye cevap verir.

Rahip:

“(İsim), serbest iradenizle ve hiç kimsenin baskısı altında kalmadan, tamamen ve serbest olarak evlenmek istiyor musunuz?”

Nişanlılar “evet” diye cevap verir.

Rahip:

“Kuracağınız yuvada, karılık-kocalık, analık ve babalık sorumluluklarını kabul ediyor musunuz?”

Nişanlılar “evet” diye cevap verir.

Rahip daha sonra şöyle diyerek cemaate seslenir:

“Burada mevcut olan şahitler ve bütün cemaat huzurunda, özellikle, sevginizin kaynağı ve her zaman sizinle beraber olan Allah'ın huzurunda, şimdi birbirinize söz veriniz.”

(Nişanlılar birbirlerinin ellerini tutarlar.)

Önce damat sonra gelin şöyle der:

¹⁶⁹ Erbaş, *Hristiyanlık*, s. 218-220.

“(İsim) eşim olarak kabul ediyorum. Bütün hayatım boyunca, seni seveceğime, sana hürmet edeceğime, zenginlikte ve fakirlikte, sağlıkta ve hastalıkta, iyi ve kötü günlerde, sana sadık kalacağıma söz veriyorum.”

Rahip, onların birleşmiş sağ elleri üzerine haç işareti yapar ve onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına birleştirdiğini söyleyerek kutsanmış suyu üzerlerine serper. Daha sonra yüzüklerin kutsanması aşamasına geçilir.

Rahip:

“Merhametli ve her şeye kadir Allah, sen ki Mesih İsa sayesinde, bizimle kutsal bir birlik kurdun ve Ahit yaptın, lütfet, bu yüzükleri takdis et ve onları parmaklarında taşıyan (İsim) ve (İsim) 'in her zaman birbirlerine sadık kalmalarını sağla.”

Yeni evli çift yüzüklerini takarken şunları söylerler:

“(İsim), sevgimin ve sadakatimin simgesi olarak bu yüzüğü sana takıyorum.”

Rahip merasimi şu sözlerle bitirir:

“Söz verdiğiniz gibi birbirinizi seviniz ve daima mutluluk içinde yaşayınız.”¹⁷⁰

Evlilik törenleri Evharista ayiniyle aynı zamana denk getirilmek istenmesi sebebiyle genellikle Pazar günleri yapılır. Evlenen kişiler bu sayede Mesih'in ölüm ve dirilişinin sırrını da paylaşmaktadır.¹⁷¹

Katolik evliliklerinde eşlerin karşılıklı onayı oldukça önemlidir. Kilise tarafından engellenmemiş ve kişilerin hür iradesiyle gerçekleşen evlilik töreninde çiftlerin karşılıklı onayı olmadığı takdirde evlilik Kilise tarafından geçersiz kılınmaktadır. Eşlerin birbirlerine karşı verdikleri onayın önüne hiçbir beşerî güç geçmemelidir. Zorlama veya korkuyla yapılan evlilik geçersiz kabul edilmiştir. Bu şekilde yapılan bir nikahtan sonra Kilise baskı ve zorlama olduğunu fark ettiği takdirde nikahı geçersiz kılma yetkisine sahiptir. Bu şartlara haiz olan bir nikah töreninde nikahı kıyan din adamı Kilisenin kutsamasını eşlere verir.¹⁷²

¹⁷⁰ <http://www.sentantuan.com/evlilik-merasimi/> 2017

¹⁷¹ Yıldırım, *a.g.e.*, s. 146.

¹⁷² Pamir, *a.g.e.*, ss. 391-392.

II. BÖLÜM
KATOLİK MEZHEBİNE GÖRE BOŞANMA

A. KATOLİK MEZHEBİNİN BOŞANMA VE SEBEPLERİ

Katolik mezhebine göre evlilik, sakrament olarak kabul edilmiş kutsal bir birlikteliktir. Bunun sebebi evliliğin, İsa ve Kilise birliğinin sembolü olarak kabul edilmesidir. Kutsal bir birliktelikle hayatlarını birleştirmiş olan çiftler, birbirlerine kopmaz bir bağ ile bağlanmıştır. Yani Kilisede rahibin gözetiminde kıyılmış bir nikahın bozulması imkansızdır. Genel olarak boşanmanın yasaklığı konusunda fikir birliği olsa da mezhepler arası farklılıklar mevcuttur.¹⁷³

Boşanmaya karşı dinlerin, mezheplerin veya yasaların takındığı tavır çeşitlilik göstermektedir. Hıristiyan nüfusu olmayan ülkelerde genelde boşanmak yapılması güç bir eylem değildir. Bazılarında boşama hakkı kocaya verilmiştir ve koca için kolaylaştırılmıştır; bazılarında ise kadına da aynı hak verilmiştir. Hıristiyan mezheplerinin de konuya bakış açısı farklılık arz etmektedir. Katolik mezhebi, evlilik bağının kutsallığından dolayı boşanmaya izin vermemiştir.¹⁷⁴

Kutsal bir birliktelik olarak kabul edilen evliliğin bozulmazlığının dayandırıldığı bazı sebepler vardır. Bunlardan ilki, nikah esnasında “Ölüm ayırıcaya dek Allah’ın birleştirdiğini kimse ayırmasın” sözüyle ifade edilen evlenen çiftlerin ölene kadar tek beden kabul edildiği görüşüdür. İkinci sebep, evliliğin İsa ve Kilise’nin birliğini sembolize etmesi ve eşlerin boşanmaları durumunda bu kutsal birliğe ihanet ettiklerine inanılmasıdır. Üçüncü sebep ise, nikah esnasında çiftlerin Kutsal Ruh tarafından kutsanmasıdır. Kutsal Ruh bu şekilde eşleri kutsamakla birlikte evlilik bağını kuvvetlendirmekte ve evliliğin bozulmazlığını kesinleştirmektedir. Kiliseye göre, bu sebeplerden dolayı evlilik geri dönüşü olmayan bir yoldur ve evliliğin sona ermesi söz konusu değildir. Yalnızca bazı istisnai sebeplerden dolayı boşanmaya izin verilebilir.¹⁷⁵

Kiliseye göre evlilik bir insanın ömründe bir kere yapması gereken bir şeydir ve ölene dek sürmelidir. Yaşam boyu sürmesi beklenen evliliklerin içinde bazı zorluklarla karşılaşılabilir. Eşlerin birbirine karşı saygısını veya sevgisini yitirmesi, tartışmalar, geçimsizlik ve dayak gibi geri dönülmesi zor olan problemler yaşanabilir. Fakat Katoliklik, bu sorunların olması durumunda da evliliğin sona ermesi gerektiğinden yana

¹⁷³ Ünal, a.g.m., s. 302.

¹⁷⁴ Bertrand Russell, *Evlilik ve Ahlak*, çev. Vasıf Eranus, İstanbul: Say Yay., 1993, s. 137.

¹⁷⁵ Ünal, a.g.e., s. 128.

değildir. Evliliğin devam edebilmesi için bazı çözümler öne sürer. Örneğin, eşlerin evliliklerinde birbirleriyle hiç geçinemeyecek duruma gelmeleri söz konusu olursa, belli bir süre zarfında ayrı kalmaları ve kilisedeki aile danışmanlarından destek almaları tavsiye edilir. Eşlerinden dayak yiyen kadınlar için ayrı yaşamak büyük bir önem taşır. Adam hatasını kabul edene kadar kilise kadını koruma altına alır.¹⁷⁶

Katolik Kilisesi'nin evlilik bağı oluşuktan sonra ancak zina sonucunda boşanmaya izin verildiği bilinmektedir. Fakat bu durumda bile hemen boşanmayı hoş görmemektedir. Eşlerden birinin diğerini aldatması durumunda aldatan eşin pişman olması ihtimaline karşı beklenmelidir. Aldatılan kişi, eşini yeniden kazanmak için elinden geleni yapmalıdır; ona öfkeli ve sert bir tutumla değil, yumuşak ve affedici bir şekilde davranmalıdır. Aldatan eş, eğer yaptığından pişman olursa onu affetmeli ve evlilik bağının devamını sağlamalıdır. Ancak aldatan eş, yaptığından pişman olmadığı veya sadakatsizliğine devam ettiği takdirde Kiliseye başvurulur ve boşanmalarına izin verilir. Boşanmanın gerçekleşmesi durumunda ise eşlerin bir diğeri ölmeden başkasıyla evlenmesine müsaade edilmemektedir.¹⁷⁷

Boşanma Tanrı'nın olmasını istemediği bir hadisedir. Nasıl evlilik geri dönülmesi neredeyse imkânsız olan bir yol ise boşanma da öyledir. Bu yüzden boşanma kararı verilmeden önce eşlerin birbirleriyle uzlaşmaya çalışmaları gerekir. Anlaşamadıkları zaman ise Kilisenin kendilerine sunduğu danışmanlık hizmetinden faydalanmalıdırlar. Zira boşanma kararına kadar giden bir evlilikte eşlerin birbirleriyle anlaşması zordur. Bu bağlamda danışmanlık hizmeti büyük bir önem arz etmektedir.¹⁷⁸

Katolik mezhebine göre evliliğin kutsal olmasının sebebi onun bir kez yapılabilesidir. Eşlerin evlenerek birbirine bağlanmaları Kilise ve İsa Mesih ile ilişkilendirildiği için boşanmak, evliliğe atfedilen kutsallığı tamamen yok eder ve nikah akdi alelade bir sözleşmeden ibaret olur. Boşanmanın meşru kabul edilmesi durumunda evliliğe verilen bütün kutsiyet geçersiz kılınır.

Katolikliğe göre evlilik kurumunun başlangıcından, eşlerin ayrılamaz olduğu anlaşılmaktadır. Tanrı'nın, Hz. Havva'yı Hz. Adem'in kaburga kemiğinden

¹⁷⁶ Üçal, Malcolm, s. 185.

¹⁷⁷ Pamir, *a.g.e.*, ss. 391-396.

¹⁷⁸ bkz. Kulakçıoğlu, *a.g.e.*

yaratmasından çıkarılan anlam, evlilik akdi gerçekleştikten sonra karı ve kocanın ayrılamaz olduğu, ikisinin tek beden olduğu yönündedir. Tek beden olan karı ve kocanın boşanması Tanrı'nın buyruğuna terstir. Bu yüzden Katolik inancına sahip eşlerin boşanması neredeyse mümkün değildir.¹⁷⁹

Kilisenin boşanma hususunda bu denli katı olmasının sebeplerinden biri de Yahudilerin boşanma konusunda çok serbest bir tavır takınmasıdır. Yahudilerin bir kesimi, çok basit sebeplerden dolayı kolayca karılarını boşama haklarına sahiptiler. Hz. İsa'nın Kutsal Kitap'ta boşanmayla ilgili söyledikleri¹⁸⁰ bu serbestliğin önüne geçilmesi ve yanlış uygulanan bir hususu düzeltmek istemesi olarak yorumlayanlar mevcuttur.¹⁸¹

Evliliğin içinde yaşanan sorunlar boşanmak için yeterli kabul edilmemiş ve yalnızca zina suçu sonucunda evliliğe son verilmesine izin verilmiştir. Bunun sebebi Kutsal Kitap'ta boşanmayla ilgili kesin hükümlerin mevcut olmasıdır. Matta 19:3-10'da geçen pasajda şöyle belirtilmiştir: *“İsa'nın yanına gelen bazı Ferisiler, O'nu denemek amacıyla şunu sordular: 'Bir adamın herhangi bir nedenle karısını boşaması Kutsal Yasa'ya uygun mudur?' İsa şu karşılığı verdi: 'Kutsal Yazılar'ı okumadınız mı? Yaradan başlangıçtan insanları erkek ve dişi olarak yarattı ve şöyle dedi: Bu nedenle adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak. Şöyle ki, onlar artık iki değil, tek bedendir. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmasın.' Ferisiler İsa'ya, 'Öyleyse' dediler, 'Musa neden erkeğin boşanma belgesini verip karısını boşayabileceğini söyledi?' İsa onlara, 'İnatçı olduğunuz için Musa karılarınızı boşanmanıza izin verdi.' dedi. 'Başlangıçta bu böyle değildi. Ben size şunu söyleyeyim, karısını fuhuştan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen, zina etmiş olur. Boşanan kadınla evlenen de zina etmiş olur.’”*

Pavlus ise boşanmayla ilgili şöyle söylemiştir: *“Fakat evli olanlara ben değil, ancak Rab emrediyor; Karı kocasından ayrılmasın fakat eğer ayrılırsa da kocasız kalsın, yahut kocası ile barışsın ve koca karısını bırakmasın.”*¹⁸² Bu ifadede “eğer ayrılırsa”

¹⁷⁹ Hıristiyan İnanıcı: Kutsal Kitaplar, Kilise Babaları ve Belgelerine Göre Açıklanan Hıristiyan Gerçekleri, s. 365.

¹⁸⁰ Matta 19:3-10.

¹⁸¹ Ünal, a.g.e., s. 124.

¹⁸² I. Korintlulara, 7:10-11.

denmesinden dolayı boşanmayla ilgili bazı istisnaların olabileceği sonucuna varılmaktadır.

Eski Ahit'te boşanmayla ilgili olumlu bir cümleye rastlanmamaktadır. Malaki 2:16'da boşanma hususuyla ilgi şöyle söylenmiştir: “*İsrail'in Tanrısı Rab, 'Ben boşanandan nefret ederim' diyor, 'Giysisinin üstüne bir de zorbalığı kuşanan kişiden de nefret ederim.' Bunun için kendine dikkat edin ve ihanet etmeyin.*” Bu ifadelerden Tanrı'nın Hz. İsa'dan önce de boşanmayı hoş görmediği sonucuna varılmaktadır. Fakat daha sonra Hz. Musa'nın zinadan korunmak için boşanmayı meşrulaştırdığı bilinmektedir. Hz. İsa bu konuyla ilgili şöyle söylemiştir: “*İnatçı olduğunuz için Musa karılarınızı boşamanıza izin verdi. Başlangıçta bu böyle değildi.*”¹⁸³

Evliliğin sona ermesi halinde, boşanan çiftlerin komünyon almalarına ve günah itirafında bulunmalarına izin verilmez. Augustinus, evliliğin ömürde bir kere yapılan, mühür niteliğini taşıyan bir müessese olduğunu söylemiş ve evliliği vaftize benzetmiştir. Evlenen çiftlerin birinin ihanet etmesi halinde bile aradaki kutsal bağ devam edeceğinden diğerinin sadık kalması gerektiğini savunmuştur.¹⁸⁴

Aziz Jerome boşanmanın her ne olursa olsun imkânsız olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir: “Havariler (bu konudaki) her türlü talebi kestirip atmışlardır. Eğer bir kadın kocası hayatta iken tekrar evlenirse zanidir. Bana tecavüzcünün ırza geçmesinden bahsetmeyin, bir annenin inandırıcılığından, babanın otoritesinden, akrabaların etkisinden, hizmetkarların entrikası ve edepsizliklerinden, ev halkının (parasal) kayıplarından bahsetmeyin. Bir koca yaşadıkça zani olsun, livatacı olsun, her çeşit kötü alışkanlığa bağımlılığı olsun, eğer karı/eş suçları yüzünden kocasını terk ederse o hala onun kocasıdır ve karı/eş bir başkasını alamaz.”¹⁸⁵

Katolik evliliklerinde ayrılmak isteyen eşlerin ayrılmalarına izin olmamasından dolayı çektikleri sıkıntıların yaşanmaması için, eşlerin evlilik öncesinde birbirlerini çok iyi tanımaları ve evliliğe çok emin bir şekilde adım atmaları gereklidir. Ayrılma ihtimalinin akıldan geçirildiği bir evlilik sahih bir Hıristiyan evlilik olmaktan oldukça uzaktır. “*Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmazın.*” Sözünden de anlaşılacağı üzere,

¹⁸³ Matta 19:8.

¹⁸⁴ Tarakçı, *a.g.e.*, ss. 256-259.

¹⁸⁵ Jerome, *Letters Nicene and Post-Nicene Fathers*, Series: II, Volume: 6, Philip Schaff, Christian Classics Ethereal Library, New York, 2010, 55:3.

Hıristiyan evliliği sonsuz birliktelik vaat eden bir evliliktir. Eşler, bunun bilincinde evlilik yoluna girmeli ve evlilik kararından önce birbirlerinden ve evlenmek istediklerinden son derece emin olmalıdırlar.

Evliliklerin boşanma noktasına gelmesi ilahi bir durum değildir. Aksine kişilerin günahkarlığını kanıtlar nitelikte bir hadisedir. Eşlerin tercihlerinin yanlışlığından veya günahkâr olmalarından kaynaklanan bir problemdir. Evlilikte yaşanan açmazların giderilmesinin çözümü ise boşanmak değildir. Bu, eşler için bir imtihandır.¹⁸⁶

Katoliklere göre boşanmaya getirilen yasak evlilik birliği için oldukça önemlidir. Hz. İsa, evliliği basit bir antlaşma ya da bir iş ortaklığı gibi görmediği için evlilik kurumunun bozulmazlığını vurgulamıştır. Hz. Musa'nın boşanmayı meşrulaştırmasının sebebini ise zinayı engelleyemediği için boşanmayı mübah kılmış olduğu şeklinde yorumlamışlardır. Fakat Hıristiyanlıkta kötü bir eylemi (zina) yine kötü bir eylemle (boşanma) bertaraf etmenin bir manası yoktur. Zira evlilik antlaşması, eşlerin tek beden olması ve tartışılmaz bir birleşme olarak kabul edildiği için bu birliğin bozulması evliliğe yüklenen anlamı bütünüyle geçersiz kılmaktadır.¹⁸⁷

Katolik Kilisesi'nin boşanmaya bakışındaki sert tutumu birçok eleştiriyi beraberinde getirmiştir. Eşlerden birinin zihinsel veya psikolojik bir rahatsızlığı olduğu durumlarda, evli kalmanın ve boşanamamanın diğer eşin hayatını çekilmez kılacağı, kişinin yaşamında mutlu olamayacağı veya çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştiremeyeceği gibi gerçekler söz konusu edilmiştir. Bunun gibi, boşanmanın insan yaşamına getirdiği birçok açmaz, Katolik Kilisesi'nin muhatabı olmuştur.¹⁸⁸

Kilise Hukuku, boşanma konusundaki sert tavrına rağmen boşanmaların devam etmesi ve Protestanlığın meydana çıkışından sonra kendisine yöneltelen sert eleştirilerin sonucunda eşlerin boşanması için bazı şartlar ortaya koymuştur. Kilisenin kabul ettiği şartlar neticesinde çiftlerin “geçici” veya “devamlı” boşanma kararı ile ayrılmalarına izin verilmiştir.

¹⁸⁶ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 176.

¹⁸⁷ Ünal, *a.g.e.*, s. 128.

¹⁸⁸ Russell, *a.g.e.*, s. 140.

Protestan mezhebine göre ise evlenen çiftlerin boşanması mümkündür. Boşanma sebepleri ile ilgili fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Ancak boşanma sebebi olarak iffetsizlik ve günahkarlığın olduğu konusunda fikir birliği içerisindeyler.¹⁸⁹

Katolik kilisesinin boşanmaya getirdiği yasak, Hıristiyan yaşamında bazı çıkmazlara yol açmıştır. Bu durum, kiliseden bağımsız evliliklerin olmasına veya evlilik dışı ilişkilere sebebiyet vermiştir. Hıristiyanların evlilikten uzaklaşmalarının yolunu açan bu yasak, ahlaki problemlerin ve çözümlerin temelinde yer almıştır. Bu yüzden günümüzde boşanmaya getirilen yasaklar yumuşatılmış, hukuksal düzende bu konuyla alakalı yasaklar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Ortodoks Kilisesi'ne göre boşanma desteklenmeyen ve hoş görülmeleyen bir eylem olsa da evliliğin çıkmaza girdiği durumlarda boşanmaya izin verilmiştir.¹⁹⁰ Ortodoks Kilisesi önceden sadece zina durumunda boşanmaya izin verirken sonradan başka sebepler için de boşanmaya izin vermiştir. Kilise, boşanmaya izin vermiş olsa da evliliğin kutsal bağı sembolize etmesinden dolayı bağı koparılması uygun görülmez. Bu yüzden evlilikte meydana gelen problem her neyse çözülmesi için büyük bir çaba sarfedilir, çözümsüz kalma durumunda boşanmaya müracaat edilebilir.¹⁹¹

Boşanma sebepleri konusunda mezhepler arası farklılıklar mevcuttur. Katolik Kilisesi'ne göre evliliğin en önemli gayesi çocuk sahibi olmaktır. Boşanmak, zina gibi durumlar olmadığı takdirde hoş karşılanmaz.¹⁹² Protestanlar boşanmaya diğer mezheplerden daha serbest bir tutum takınır. Katolik Kilisesi'ne göre boşanmayı mümkün kılan tek sebep ölüm iken, Protestanların da etkisiyle geçici veya devamlı ayrılık imkanlarının olduğunu savunmuştur. Devamlı boşanma sebebi zinadır. Zinanın olduğuna kesin kanaat getirildikten sonra eşlerden birinin talebi üzerine boşanmaya karar verilir.¹⁹³

Hız. İsa'ya Ferisilerin boşanmayla ilgili soru sordukları hadise Markos İncili'nde de geçmektedir. Fakat Matta İncil'inde geçen "zina"dan dolayı boşanma kısmı yer

¹⁸⁹ Karen B. Westerfield Tucker, "Divorce", *The Encyclopedia of Protestantism*, Ed. Hans J. Hillerbrand, Routledge, New York, 2004, Vol 2, s. 606.

¹⁹⁰ Yıldırım, *a.g.e.*, s. 145.

¹⁹¹ John Anthony McGuckin, *The Orthodox Church An Introduction to Its History, Doctrine and Spiritual Culture*, UK: Blackwell Publishing, 2008. s.320-323.

¹⁹² Gündüz, *a.g.e.*, s. 148.

¹⁹³ Ünal, *a.g.m.*, 300-301.

almayıp “her kim karısından ayrılır”¹⁹⁴ şeklinde zikredilmektedir. Aynı şekilde Luka’da da boşanma şartı olarak zinadan bahsedilmez: “Karısını boşayan ve bir başkası ile evlenen her adam zina eder; ve bir kocanın boşandığı ile evlenen zina eder.”¹⁹⁵ Bu farklılıklardan dolayı boşanmak için zina şartının olmadığını savununlar mevcuttur.¹⁹⁶

Katolik mezhebi boşanma konusunda iki istisnai durumu kabul etmektedir:

- Evlilik Kurumuna Sadakatsizlik
- Hıristiyan olmayan eşin boşanmakta ısrar etmesi

Bu iki durum dışında eşlerden birinin ölümü ile evlilik antlaşması sonlanmaktadır.

1. Evlilik Kurumuna Sadakatsizlik/Zina

Zina, birçok din ve inançta olduğu gibi Hıristiyanlıkta da yasaklanan bir eylemdir. Eski Ahit’te ‘on emir’de geçen zina yasağı,¹⁹⁷ Yeni Ahit’te de zikredilmiştir.¹⁹⁸ Hz. İsa kendisine “sonsuz yaşama” kavuşmak için ne yapması gerektiğini soran bir adama şöyle yanıt vermiştir: “O’nun buyruklarını biliyorsun: ‘Zina etmeyeceksin, adam öldürmeyeceksin, çalmayacaksın, yalan yere tanıklık etmeyeceksin, annene babana saygı göstereceksin.’”¹⁹⁹ Ayrıca Hz. İsa’nın zina konusunda oldukça katı olduğu ifadeler vardır: “Zina etmeyeceksin, dediğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur. Eğer sağ gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme atılmasından iyidir. Eğer sağ elin günah işlemene neden olursa, onu kes at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir.”²⁰⁰

Pavlus ise insan bedeninin İsa Mesih’in üyeleri olduğunu ve “tek beden olmak” için ancak evlilikle bedenün yüceltileceğini söylemiştir. Zina yapan kişinin kendi

¹⁹⁴ Markos, 10:2-12.

¹⁹⁵ Luka, 16:18.

¹⁹⁶ Ünal, a.g.e., s. 125.

¹⁹⁷ Çıkış, 20:14; Tesniye, 5:18.

¹⁹⁸ Matta, 5:27; Luka, 18:20.

¹⁹⁹ Luka, 18:18-20.

²⁰⁰ Matta, 5:27-20; 18:8-9; Markos, 9:43-47.

bedenine ihanet ettiğini, kendi bedenine ait olmadığını eklemiştir. Ona göre zina yapan kişiler ebedi yaşama erişemeyeceklerdir.²⁰¹

Yeni Ahit'te zina eden Hıristiyanın durumu konusunda ceza verici bir yöntem değil de affedici bir yöntem izlendiği görülmektedir. Yuhanna İncili'nde geçen hadisede, zina eden bir kadın Hz. İsa'ya getirilmiş ve Hz. Musa'nın zina eden kişilerin taşlanması gerektiğini söylediği aktarılmıştır. Hz. İsa ise "Kadının üzerine, sizden günahsız olan önce taş atсын." diye cevap vermiş ve kadına "*Ben de sana hükmetmem; git, bundan sonra artık günah işleme*" diyerek kadının ceza almaktan kurtarmıştır.²⁰² Yine başka bir zina işleyen kadına bağışlandığını söylemiştir.²⁰³

Ferisilerin Hz. İsa'ya boşanmak konusundaki fikirlerini yönelttikleri sorunun cevabı Matta İncili'nde açıkça yer almaktadır.²⁰⁴ Ferisilerin bu soruyu sormalarını alt metninde Yahudilerin boşanma konusunda iki ayrı kutup olması yatmaktadır. Hillel grubuna mensup Yahudiler kocanın çok basit sebeplerden dolayı bile boşanabileceğini savunmakta iken, Shama grubuna mensup Yahudiler ise boşanmanın ancak zina sonucunda olabileceğini savunmaktaydılar. Ferisiler, Hz. İsa'ya bu soruyu sorarak onun hangi gruba mensup olduğunu öğrenmek amacını taşıyorlardı. Hz. İsa ise verdiği cevap ile bu konuya netlik kazandırmıştır.²⁰⁵

Katolik Kilisesi'nin boşanma şartı olarak zinayı kabul etmesinin sebebi sadakatsizliğin evliliğin kutsallığına zarar vermesi ve yüklenen anlamı yok etmesidir. Eşler nikahlanarak birbirlerine bağlanmakla birlikte Kiliseye de bağlanmaktadır. Ayrıca kilisede yapılan nikahla bağlanan iki kişinin üçüncüsü İsa Mesih'tir. Bu birliğe sadakatsizlikle beraber üçüncü kişinin girmesi kutsal olan birliği bozar. Böylece evliliğe yüklenen anlam ortadan kalkar.

Katoliklik, zina sebebiyle boşanmaya izin verse de bunun hemen yapılması gereken bir eylem olduğunu savunmamaktadır. Evlilikte esas olan öncelikle sorunların onarılmaya çalışılmasıdır. Eğer onarılamayacak dereceye gelirse boşanmaya müsaade edilmiştir. İnsan hatadan münezzehtir değildir, eşine sadakatsizlik yapan bir Hıristiyanın

²⁰¹ I. Korintoslulara, 6:9-20.

²⁰² Yuhanna, 8:2-11.

²⁰³ Luka, 7:36-50.

²⁰⁴ Matta, 19:3-12.

²⁰⁵ Pamir, *a.g.e.*, ss. 390-394.

pişman olma ve hatasından dönme şansı vardır. Bu yüzden zinaya düşen bir kimsenin hatasından dönmesi için bir süre beklenmeli ve bunun sonucunda boşanmaya karar verilmelidir.²⁰⁶

Zina, eşlerden birinin yapmasının sonucunda ortaya çıkan bir ayrılık sebebi değildir. Ayrılık sebebi olabilmesi için aldatılan eşin, eşini affetmemiş olması ve Kiliseye boşanmak için müracaat etmesi gerekmektedir. Ancak bunlar sonucunda boşanmasına izin verilebilir fakat boşandıktan sonra eşlerden biri ölene kadar başkalarıyla evlenilmesi de zina sayılacağından boşanılmaması daha uygun görülmüştür.

Günümüzde zina eden Katoliklerin kiliseye gidip papaza günahlarının itirafında bulunması onun affedilmesi için yeterlidir. Bu şekilde evlilikler daha uzun soluklu olmakta ve tövbe kapısının açık olduğu vurgulanmaktadır. Katolik mezhebinin günah itirafının zina suçunu affetmek için yeterli bir sebep olarak kabul etmesinin sebebi, çok eşliliğe, boşanmaya ve boşandıktan sonra yeniden evlenmeye bakış açısının katılığını yumuşatma amacı taşıdığı şeklinde yorumlanmaktadır. Protestanlar ise boşanma konusundaki tutumlarından dolayı zina suçunun affi için günah itirafını yeterli görmemişlerdir.²⁰⁷

2. Hıristiyan Olmayan Eşin Boşanmakta Israr Etmesi

Katoliklikte Hıristiyan olmayan kişiyle Hıristiyan olan birinin evliliği kabul edilmemiştir. Ancak ilerleyen dönemlerde bu konuda istisnai durumlarda izin verildiği görülmektedir. Bu tür evlilikler, belirli şartlar kabul edilmek koşuluyla Kilisenin onayını aldıktan sonra kabul edilmiştir.

Hıristiyan olmayan eş ile Hıristiyan olan bir eşin evliliği ve böyle bir evlilikte boşanmanın söz konusu olması hususunda Pavlus şöyle söylemiştir: “*Geri kalanlara Rab değil, ben söylüyorum. Eğer bir kardeşin karısı iman etmemişse ama kendisiyle yaşamaya razıysa, onu boşamasın. Bir kadının kocası iman etmemişse ama kendisiyle yaşamaya razıysa, kadın onu boşamasın. Çünkü iman etmemiş koca karısı aracılığıyla, iman etmemiş kadın da imanlı kocası aracılığıyla kutsanır. Yoksa çocuklarınız murdar olurdu. Ama şimdi kutsaldırlar. İman etmeyen ayrılırsa ayrılınsın. Kardeş ya da kız kardeş böyle*

²⁰⁶ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, ss. 181-182.

²⁰⁷ Ünal, *a.g.e.*, s. 137.

durumlarda özgürdür. Tanrı sizi varış içinde yaşamaya çağırıyor. Ey kadın, kocanı kurtarıp kurtaramayacağını nerede biliyorsun? Ey erkek, karını kurtarıp kurtaramayacağını nereden biliyorsun? Ancak herkes Rab'bin kendisi için belirlediği duruma uygun biçimde, Tanrı'dan aldığı çağrıya göre yaşasın. Bunu bütün kiliselere buyuruyorum."²⁰⁸

Pavlus burada Katolikliğin aksine iman eden ve iman etmeyen iki kişinin evlenebileceğini, imanlı olanın iman etmeyen eşini iman ettirebileceğini vurgulamaktadır. Katolik mezhebi, ilk dönemlerde bunu kabul etmemiş, ilerleyen zamanlar bu tür evliliklere izin vermiştir.

İman eden ve iman etmeyen iki kişinin evliliğinde boşanmanın mümkün olabilmesi için Hıristiyan olmayan eşin boşanmayı talep etmesi gerekmektedir. Çünkü ne olursa olsun Hıristiyan eş için evlilik kutsal bir müessesedir ve kutsallığa ihanet etmemesi gerekmektedir. İnanmayan eş, eşine kötü de davranırsa, evlilikte huzursuzluk söz konusu bile olsa Hıristiyan eş boşanma talebinde bulunma hakkı verilmemiştir. Bu uygulamadaki amaç evlilik kurumunu korumaktır ve aile birliğine verilen önemi göstermektedir.²⁰⁹

Karışık evlilik adı verilen bu tür evliliklerde iman eden eşin boşanmak istemek gibi bir hakkı olmamasıyla beraber, evliliğinde huzursuzluğun olması durumunda evliliğini kurtarmak için elinden geleni yapmalıdır. Eşine karşı her zaman saygılı davranmalıdır. İnanmayan eşinden tek beklentisi kendi inancına karışmaması, ibadetini engellememesi olmalıdır. İnanmayan eş boşanma talebinde bulunursa hemen bunu kabul etmemeli, boşanmamak için elinden geleni yapmalıdır. Bunlara rağmen inanan eş boşanma talebinde hala ısrarcıysa evlilik birliğinin selameti için kendisine açılan boşanma davasını kabul etmesine izin verilir.²¹⁰

²⁰⁸ 1. Korintlilere, 7:12-17.

²⁰⁹ Üçal, Malcolm, *a.g.e.*, s. 184.

²¹⁰ *a.g.e.*, ss. 184-185.

B. YENİDEN EVLENME

Katolik mezhebine göre boşanmanın yasaklanması gibi boşanmanın gerçekleştiği durumlarda boşanan kadın veya kocanın başkasıyla evlenmesi de yasaklanmıştır. Bunun sebebi, evlenen karı ve kocanın tek beden olarak görülmesi ve boşanma gerçekleşse bile iki kişinin manevi bağlarının devam ettiğine inanılmasıdır.

Katolik mezhebine göre evlilik bağının kutsallığından dolayı evlilik, Tanrı gözünde bozulamazdır. Bu yüzden bir erkek ve bir kadın bir kere evlendikten sonra başkasıyla fiziksel veya sosyal bir birliktelik yaşarsa günaha batmış sayılmaktadır. Kilise boşanmayı ve yeniden evlenmeyi biyolojik bir gerekçeyle değil “dinsel günah” kavramıyla değerlendirmiştir.²¹¹

Kutsal birliktelikle yaşamlarının birleştirmiş iki kişinin evlilik yolundan dönmesi için tek bir şart görülmüştür: zina. Evlilikte zinanın yapıldığı sabit olduktan sonra boşanmaya izin verilir. Fakat boşanma gerçekleştikten sonra başka biriyle evlenen kişi zina etmiş sayılır. Bu kural hem kadın hem erkek için geçerlidir. Boşandıktan sonra başkasıyla evlenmek isteyen bir Katolik mutlaka Kilise’den izin almaya çalışmalıdır.

İnciller’de yeniden evlenme hususuyla ilgili şunlar zikredilir: “*Karıyla boşanıp başka biriyle evlenen zina etmiş olur. Kocasından boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur.*”²¹² Bunun sebebinin ise kadın ve erkeğin boşanma gerçekleşse bile manevi bağlarının kopmayacağına olan inançtır. Pavlus, Korintliler’e 1. Mektubu’nda evlenen kişinin ayrılmaması gerektiğini, ayrılırsa da başkasıyla evlenmemesi gerektiğini belirtmiş²¹³ ve bir istisnadan bahsetmiştir: “*Kocasını ne kadar vakit yaşarsa kadın bağlıdır; fakat eğer kocası ölürse, istediği kimse ile evlenmekte serbesttir; ancak Rabde olsun. Fakat eğer öyle kalırsa, benim reyime göre daha mutludur.*”²¹⁴ Yani evlenmiş ve boşanmış kişinin başkasıyla evlenebilmesine ancak taraflardan birinin ölmesi durumunda izin verilir.²¹⁵ Örneğin evlilik sona erdikten sonra bir kadın, boşandığı eşi sağ iken evlenirse zina yapmış sayılır. Fakat eski eşi vefat ettikten sonra evlenirse bunun bir günahı yoktur.

²¹¹ Russel, *a.g.e.*, s. 139.

²¹² Luka, 16:18.

²¹³ I. Korintlilere, 7:10.

²¹⁴ Romalılara, 7:3.

²¹⁵ Ataşalan *a.g.e.*, s. 44.

Kilise, Hıristiyan olmayan ve Hıristiyan kişinin evliliğinde, Hıristiyan olmayan eşin, eşini terk etmesi durumunda boşanmanın mümkün olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte eşlerden birinin Hıristiyan olmamasından dolayı terkedilen eşin yeniden evlenmesinde bir beis görmemektedir. Böyle bir hadisenin sonucunda dini bir boşanma gereksiz görülmüştür. Bu durum Kilisenin karışık evliliğe karşı takındığı sert tutumu destekler niteliktedir.²¹⁶

Kilisenin belirlediği şartlar neticesinde boşanan çiftin boşandıktan sonra başkasıyla evlenmesi kendisini zina suçuna sürüklediği gibi boşandığı eşini de sürükler. Çünkü evlilik bağıyla ölene kadar bağlanan çiftlerden birinin başkasıyla evlenmesi demek iki taraflı bir günahın ortaya çıktığını gösterir. Bu yüzden Katoliklik boşanma hususunda bu kadar katı bir tavır almış ve boşanmayı desteklememiştir.

Katolik Kilisesi, evlilik bağı devam ederken eşlerden birini zina suçu işlemesinden dolayı hemen boşanmayı desteklememektedir. Aldatılan eşin evlilik bağına devam ettirmek için eşini affetmesi, boşanmamak için elinden geleni yapması gerekmektedir. Bu yüzden eşlerin evlenmeden önce ölene kadar sürecek bir bağın başlayacağı bilincinde böyle bir yola çıkmaları gerektiği vurgulanmıştır. Boşanma gerçekleşikten sonra başkasıyla evlenen kişi, sürekli zina suçu işlemiş sayılmaktadır.²¹⁷

Katolik mezhebinin boşanmaya ve boşandıktan sonra yeniden evlenmeye bakış açısı günümüzde olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Hıristiyan inancına sahip insanların boşanmaya haklarının olmaması ya da boşandıktan sonra başka biriyle evlenmek gibi bir seçeneklerinin olmaması onları evlilik fikrinden uzaklaştırmıştır. Hıristiyan ülkelerde kiliseden habersiz evlilik, resmi bir evlilik olmadan beraber yaşamak, evlilik birliği olmadan dünyaya gelen çocuklar ve hemcinsiyle ilişki gibi sorunlar büyük ölçüde artmıştır. Mezhepler, söz konusu olan bu problemleri birtakım gerekçelerle boşanmayı meşru görerek çözmeye çalışmıştır.²¹⁸

²¹⁶ Ünal, *a.g.e.*, s. 127.

²¹⁷ Russel, *a.g.e.*, s. 365.

²¹⁸ Ünal, *a.g.m.*, s. 303.

SONUÇ

Hıristiyanlıkta kutsal kabul edilen yedi sakramentten biri evliliğdir. Evlilik, Hıristiyan inancına göre kutsal bir bağ olarak kabul edilmiş ve mahiyetine büyük bir önem atfedilmiştir. Bu çalışmada Hıristiyanlar içerisinde en çok mensubu bulunan Katolik mezhebinin evlilik konusundaki görüşleri ele alınmıştır. Evliliğin önemine binaen evliliğin sonlandırılması durumunda Hıristiyan inancının, bilhassa Katolik mezhebinin görüşleri incelenmiştir.

Aile kurumu, insanlık tarihinin başlangıcından beri var olan ve önem verilen bir kurumdur. Üç ilahi dinin de ehemmiyetine vurgu yaptığı aile kurumu, evlilik bağıyla kurulur. Bu bağlamda evlilik, nesillerin meşru yoldan devam edebilmesi, insanın fitratında olan sevmeye ve sevilme, güven duyma gibi ihtiyaçlarının karşılanabilmesi gibi sebeplerden dolayı yüzyıllardır önemini kaybetmemiştir.

Katolik mezhebi aileye ve evlilik birliğine verilmesi gereken önemin bilinciyle evlilik konusunda belli başlı görüşleri öne sürmüştür. Nikah akdiyle birlikte başlayan evlilik bağının Tanrı'yla insan arasındaki bağı güçlendirdiğini ve evliliğin sıradan bir sözleşme olmanın uzağında ölene kadar sürecek bir birliktelik olduğunu savunmuştur. Bu sebeple evlenme amacını taşıyan Katolik mezhebine mensup Hıristiyanlara büyük sorumluluklar yüklenmiştir. Eş seçimiyle başlayan bu sorumluluklar, evlilik süreci boyunca eşlerin dikkat etmesi gereken kurallardır.

Katolik mezhebine göre evlilik yedi sakramentten biri olarak kabul edilmiştir. Katolik mezhebinin belirlediği Kilise hukuku evliliğin önemine dikkat çekmiş ve süreçle ilgili şartları ayrıntılı bir şekilde belirtmiştir. Katolik mezhebinin boşanmaya bakışı diğer mezheplerden daha sert olmuştur. Kiliseye göre boşanmak yasaktır. Evlilik birliği içinde olan çiftlerden birinin ölmesi ile ancak bu birlik bozulabilir. Bu sebeple Hıristiyanların pratik hayatında birçok zorluk gözlemlenmiş ve son dönemlerde zina sebebiyle boşanmaya izin verilmiştir.

Katolikliğin evlilik birliğine atfettiği önem sebebiyle evliliğin sonlandırılması hoş karşılanmamıştır. Boşanmak, evlenen eşler ve Kilise'den oluşan birliği bozmak anlamına

geldiği için Kilise’de Tanrı huzurunda verilen evlilik akdinden vazgeçmek kabul edilebilir bulunmamıştır. Hıristiyan mezhepleri boşanmayı hoş görmemekle birlikte, bazı mezhepler belirli şartların sonucunda boşanmayı meşru kılmıştır. Katolik mezhebi ise bu konudaki en katı görüşü savunarak evlilik birliğinin bozulmasının neredeyse imkansız olduğunun altını çizmiştir.

Kiliseye göre boşanma yalnızca zina suçu sonucunda olabilmektedir. Eşlerden birinin sadakatsizlik yapması durumunda sadakatsizlik yapılan eşin, boşanmamak için elinden geleni yapsa da çareyi sadece boşanmakta buluyorsa boşanmasına izin verilir. Fakat boşandıktan sonra başkalarıyla evlenmeleri de zina sayılacağı için boşanmanın daha kötü sonuçları doğurmasının ihtimali daha yüksektir. Eşler evlenerek ölene kadar sürecek bir bağ ile bağlandıkları için boşanmamak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. İstisnai durumlar sonucunda boşandıktan sonra eşlerden biri ölene kadar başkalarıyla evlenmesi yasaktır.

Kutsal Kitap’ta var olan pasajlar incelendiğinde evliliğin Hıristiyan inancına göre kutsal olduğu görülmektedir. Katolik mezhebi, Kutsal Kitap’ ışığında evlilik ve boşanmayla ilgili hükümlere varmışlardır. Nikah akdinin din adamları tarafından, Kilisede, Tanrı huzurunda kıyılan dini ve sosyal bir birlik olduğu, evlenen kişilerin Tanrı’nın da içinde olduğu kopmaz bir bağ ile bağlandıkları ve bu bağın bozulmasının hoş görülmediği belirlenmiştir. Katolik mezhebinin evliliğe bakış açısının evlilik sürecindeki şartlar ve boşanmaya bakışında daha sert olduğu saptanmıştır.

Katolik mezhebi, Hıristiyan olmayan biriyle Hıristiyan olan birinin evlenmesini mümkün görmemiştir. Evlilik kurumuyla ilgili diğer görüşlerinde olduğu gibi bu konuda da sert bir tutum sergilemiştir. İnanç birliğini önemsemekle birlikte mezhep birliğini de önemsemektedir. Katolik olan ve Katolik olmayan iki kişinin de evliliğini hoş görmemiştir. Evlilikte inanç birliğinin öneminin altını çizen Kilise, bu tür evlilikleri hoş görmemekle beraber istisnai durumlarda izin vermiştir. “Karışık evlilik” adı verilen bu tür evliliklerde Katolik olmayan eşin, eşinin inancına ve ibadetine karışmaması ve çocukları Katolik inancına göre yetiştirmesi şartıyla izin verildiği görülmektedir.

Sonuç olarak, Katolik mezhebi, evlilik ve aile kurumuna verdiği önem neticesinde evlilik ve evlilik süreçleriyle ilgili bütün meseleleri ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Eşlerin arasında Tanrı tarafından kurulan bağı hiçbir zaman hafife almamış ve eşlerin

eylemlerinde bu bağ ile hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir. Nikahın, Tanrı huzurunda Kilise’de kıyılması gerektiğini, evlenmek isteyen eş adaylarının evlenebilmesi için aralarında Kilise’nin belirlediği evliliğe engel teşkil edecek bir sebebin olmamasını, evlenen kişilerin inanç birliğinin olmasını önemsemiştir. Ayrıca eşlerin aralarında kurulan bağın ölene kadar bitmeyeceğini, boşanma durumunda evliliğe atfedilen kutsallığın bozulacağını savunmuştur. Bu yüzden boşanmaya yalnızca zina suçu dolayısıyla izin verilmiştir. Boşanan kişi, başkasıyla evlenirse boşandığı eşiyile Tanrı huzurunda kurulan bağa ihanet olacağından hayatı boyunca zina suçu yapacağını iddia etmiştir. Günümüzde evlilik dışı yaşamın ve gayrimeşru çocukların artmasından dolayı konuya ilişkin görüşlerde yumuşamaya gidilmiştir.

KAYNAKÇA

- Abik, Yıldız, ‘‘Nişanlanma ve Nişanlılık’’, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, Ankara 2005.
- Acar, Halil İbrahim, ‘‘Evlenme Engeli Olarak Din Farkı’’, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.17, Erzurum 2002.
- Agius, George, *Tradition and the Church*, The Stratford Company, Boston 1928.
- Aktan, Hamza, ‘‘Kur’an ve Sünnet Işığında Zimmîlerin Hak ve Yükümlülükleri’’, *Kur’an-ı Kerim’de Ehl-i Kitab*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2007.
- Alberti, Leyla, *Hıristiyan İnancı: Kutsal Kitaplar, Kilise Babaları ve Belgelerine Göre Açıklanan Hıristiyan Gerçekleri*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1994.
- Ataşalan, Zeynel Abidin, Tevrat, İnciller ve Kuran-ı Kerim’e Göre Aile Kavramı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş 2002.
- Ataurrahim, Muhammed, *Bir İslam Peygamberi Hz. İsa*, çev. K. Demirci, İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
- Ateş, Ali Osman, *İslâm’a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Âdetleri*, Beyan Yayınları, İstanbul 1996.
- Aydın, Mehmet, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 2005.
- Aydın, Mehmet, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, TDV Yayınları 2005.
- Aydın, Mehmet, ‘‘Hıristiyanlık’’, *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 17, İstanbul 1998.
- Bahçekapılı, Nedim, ‘‘İslâm ve Kilise Hukuku Açısından Aile ve Evlilik’’, Avrupa İslâm Üniversitesi İslâm Araştırmaları Dergisi’’, S.1, Berlin 2008.
- Çağrııcı, Mustafa, *İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1997.

- Çetin, Hülya, ‘‘Dağdaki Vaazda Boşanma’’, Çankırı Karatekin Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3(2)
- Çoban, Bekir Zeki, ‘‘Katolik Kilisesinde Gelenek Anlayışı’’, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi, S: 47, İzmir 2018.
- Dalgın, Nihat, *İslâm Hukukuna Göre Müslüman-Gayr-i Müslim Evliliği*, Etüt Yayınları, Samsun 2005.
- Duman, Mehmet Zeki, ‘‘Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakâr İdeolojinin Aileye Bakışı’’, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, Cilt 1, Sayı: 4, 2012.
- Durak, Nihat, *Süryani Ortodoks Kilisesin’de İbadet*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2011.
- Erbaş, Ali, *Hristiyan Ayinleri (Sakramentler)*, Nun Yayınları, İstanbul 1998.
- Erbaş, Ali, *Hristiyanlıkta İbadet*, Ayışığı Kitapları, İstanbul 2003.
- Eskicioğlu, Osman, ‘‘Toplumsal Bir Olgu Olarak Nikah’’, Dinlerde Nikah; Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı, İstanbul 2012.
- Güç, Ahmet, *Dinlerde Mabet ve İbadet*, Esra Fakülte Kitabevi, İstanbul 1999.
- Gündüz, Şinasi, *Hristiyanlık*, İsam Yayınları, İstanbul 2006.
- Gürkan, S.L., ‘‘Yahudi ve İslam Kutsal Metinlerinde İnsanın Yaratılışı ve Cennetten Düşüş’’, İslam Aratırmaları Dergisi, Sayı:9, 2003.
- Hakkı Şah Yasdıman, ‘‘Yahudi Dininde Ailenin Yeri’’, D.E.Ü.İ.F.D., Sayı XIII-XIV, İzmir 2001. Asife Ünal, Dinlerde Nikah (Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı), ‘‘Hristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri’’, Dokuz Eylül Üniversitesi, İSAV, Nisan 2012.
- Harman, Ömer Faruk, *Hristiyanlıkta Kadın Algısı, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi, Kur’an ve Kadın Sempozyumu*, 4-5 Haziran, Ankara 2010
- Harman, Ömer Faruk, ‘‘Katoliklik’’, *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 25, İstanbul 1998.

- Has, Şükrü Selim, “Nişanın Bozulmasının Hukuki ve Dini/Ahlaki Neticeleri”; (İslâm Hukuku ve Modern Hukuk Arasında Bir Mukayese), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 1, İstanbul 2006.
- Iannitto, P., *Hiristiyan Gençlerin El Kitabı*, İstanbul 1989.
- Iannitto, Padre, Luigi, *Hiristiyan İnancı*, Ohan Matbaacılık, İstanbul 1994.
- Jakop, Xavier, *Hiristiyan Kiliseleri ve İbadetleri*, Ohan Matbaacılık, İstanbul 2004.
- Jerome, *Letters Nicene and Post-Nicene Fathers*, Series: II, Volume: 6, Philip Schaff, Christian Classics Ethereal Library, New York 2010
- Karatosun, Musa Osman, “Din ve Ahlak İlkeleri Çerçevesinde Katolik Kilisesi’nin Mahremiyet Algısı”, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Dinler Tarihi, ABD 2005.
- Katar, Mehmet, “Katoliklik”, *Yaşayan Dünya Dinleri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2007.
- Kitab-ı Mukaddes *Eski ve Yeni Ahit*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1985.
- Kulakçioğlu, İsmail, *Aile ve Evlilik Bağları*, Bursa Protestan Kilisesi, Bursa 2013.
- Köstenberger, Andreas J., *God, Marriage and Family*, Crossway Books, Illinois, 2004.
- Küng, Hans, *Women in Christianity*, İngilizceye çev. John Bowden, Continuum, Norfolk 2005.
- Luther, Martin, *Martin Luther’in Açıklamalı Kısa İlmihali*, GDK Yayınları, İstanbul 2009.
- Marriage and Family, The Missing Dimension*, United Church of God, Thomson Nelson Inc. Publishers, USA 2007.
- Mcguckin, John Antony, *The Orthodox Church An Introduction to Its History, Doctrine and Spiritual Culture*, Blackwell Publishing, UK 2008.
- Öskan, Ali Rafet, *Fundamentalist Hiristiyanlık; Yedinci Gün Adventizmi*, 2. B., Seba Yayınları, Ankara 1998.

- Pamir, Dominik, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, Yaylacılık Matbaası, İstanbul 2000.
- Prince, Derek, *Evlilik Antlaşması*, (çev. Sofia Dordel), GDK Yay., İstanbul 2013.
- Russell, Bertrand, *Evlilik ve Ahlak*, çev. Vasıf Eranus, Say Yay., İstanbul 1993.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Kitabevi Yay., Isparta 2016.
- <http://www.sentantuan.com/evlilik-merasimi/> 2017
- Seyfeli, Canan, *Ermeni Kilisesin'de Sakramentler*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015.
- Tarakçı, Muhammet, *Protestanlıkta Sakramentler*, Emin Yayınları, Bursa 2012.
- Tekeli, Şirin, "Çağdaş Evliliğin Ortaçağ Kökenleri", *Aile Yazıları*, Aile Araştırma Kurumu (AAK) Yay., Ankara 1991.
- Topçuoğlu, Ali Aslan, "Nikah Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S.2. Samsun 2010.
- Tucker, Karen B., "Divorce", *The Encyclopedia of Protestantism*, Ed. Hans J. Hillerbrand, Routledge, Vol 2, New York 2004.
- Turner Edith, Frese, Pamela R., "Marriage", *Encyclopedia of Religion*, Ed. Lindsay Jones, Vol 8, USA 2005.
- Tümer, Günay, Küçük, Abdürrahman, *Dinler Tarihi*, Ocak Yayınları, Ankara 1997.
- Üçal, Turgay ve Malcolm, Derek, *Ahlak: Kutsal Kitap'a Göre Etik*, Babylon Kitaplığı, İstanbul 2003.
- Ünal, Asife, *Dinlerde Nikah (Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı)*, "Hıristiyanlıkta Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri", Dokuz Eylül Üniversitesi, İSAV, Nisan 2012.
- Ünal, Asife, "Hıristiyanlık'ta Kadın ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış", *Dinler Tarihi Araştırmaları III*, Dinler Tarihi Derneği Yayınları, Ankara 2002.

Ünal, Asife, *Yahudilik'te, Hıristiyanlık'ta ve İslâm'da Evlilik*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

Weaver, George, *Hıristiyan Evi*, (çev. Hande Taylan), GDK Yay., İstanbul 2014.

Wells, H.G., *Kısa Dünya Tarihi* (trc. Ziya İshan), Gece Kitaplığı Yay., İstanbul 1959.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Katolik_Kilisesi#cite_note-1 /2021

Yağmurlu, Mustafa, *Çağımızda Kadın Sorunu*, Beyan Yayınları, İstanbul 1984.

Yaman, Ahmet, *İslam Aile Hukuku*, Marifet Yayınları, İstanbul 1999.

Yasdıman, Hakkı Şah, ‘‘Yahudi Dininde Ailenin Yeri’’’, D.E.Ü.İ.F.D., Sayı XIII-XIV, İzmir 2001.

Yıldırım, Münir, *Yunanistan ve Ortodoks Kilisesi*, Aziz Andaç Yayınları, Çukurova 2005.